

VAN DE REDACTIE

In 2009 verscheen, na achtenvijftig jaargangen, de laatste aflevering van de Brabantse Leeuw, Tijdschrift voor Genealogie. In 2010 kwam er een einde aan het Genealogisch Tijdschrift voor Oost-Brabant, en een jaar later hield ook het Genealogisch Tijdschrift voor Midden- en West-Noord-Brabant en de Bommelerwaard op te bestaan. Drie periodieken die decennialang voor geïnteresseerde stamboomonderzoekers uit en over de provincie Noord-Brabant een belangrijke informatiebron vormden. Het is te kort door de bocht om te beweren dat de vele genealogische pagina's op internet in het gat dat de drie tijdschriften hebben achtergelaten kunnen voorzien. Eveneens is het duidelijk dat Gens Nostra vanuit Brabants perspectief eerder een genealogisch tijdschrift voor Noord-Nederland is, dus het gat bestaat nog steeds. En dat is jammer voor genealogen die de resultaten van hun onderzoek willen publiceren, alsmede voor onderzoekers die in die publicaties vele aanknopingspunten naar hun eigen stamboom aantreffen.

Gelukkig bestaat uw mededelingenblad nog, en dus hebt u nog steeds de kans om te publiceren. De redactie nodigt u dan ook van harte uit om uw gegevens met anderen te delen door middel van een artikel in dit tijdschrift. Want behalve dat u andere onderzoekers daarmee helpt krijgt u misschien van lezers aanvullende informatie terug. Want genealogen zijn kenniswerkers, en kennis delen is macht.

GEPLANDE ACTIVITEITEN

Gemeenschapshuis 't Trefpunt, Belgiëplein 20, 5628 XJ Eindhoven

Begin van de voordrachten: 20.00 uur. Zaal open 19.30 uur.

Op elke bijeenkomst de stands: GensDataPro, Tijdschriften, Bibliotheek en Nieuwe Leden.

Zaterdag 15 december	<u>Inloopmiddag</u>
Zaterdag 12 januari	<u>Genealogisch spreekuur Veldhoven (10:00 - 12:30 uur)</u>
Zaterdag 12 januari	<u>Nieuwjaarsbijeenkomst (13:30- 16:00 uur)</u>
Dinsdag 5 februari	<u>Lezing "Niets nieuws onder de zon" door Simon van Wetten</u>
Dinsdag 12 maart	<u>Actieve bijeenkomst</u>

KORTE INHOUD VAN DE BIJEENKOMSTEN

Zaterdag 15 december

Inloopmiddag

Op zaterdag 15 december aanstaande wordt wederom een inloopmiddag voor leden georganiseerd. Een goede gelegenheid om uw "collegae -genealogen" te ontmoeten en van

gedachten te wisselen over het wel en wee van uw voorouders. Ter ondersteuning gaat voor deze inloopmiddag tevens een uitnodiging in de richting van de CALS en de commissies van bibliotheek, public relations en knipsels & bidprentjes alsmede naar leden met de nodige computerkennis en computergenealogie in het bijzonder. Voor het slagen van deze bijeenkomst is het zinvol dat bezoekende leden hun genealogische gegevens ter informatie of inzage meenemen (bijvoorbeeld: op laptop, een usb - stick of in een showmap). Vooraf kunt u ook eens de profielen van onze afdelingsleden raadplegen via de website van de NGV (www.ngv.nl). In voorgaande jaren bleken dit soort, in een prettige sfeer verloopende, bijeenkomsten voor menigeen van bijzonder nut. Wij nodigen u dan ook van harte uit te komen.

Zaterdag 12 januari

"Nieuwjaarsbijeenkomst" voor leden en genodigden, met voordrachten en met uiteraard een toast op het nieuwe jaar 2013. (13:30 – 16:00 uur in 't Trefpunt)

Zaterdag 12 januari

Genealogisch spreekuur in de bibliotheek in Veldhoven

Meiveld 2, 5501 KA Veldhoven, www.bibliotheekveldhoven.nl, 10.00 - 12.30 uur.

Zaterdag 26 januari

Genealogisch spreekuur in de bibliotheek in Best

Raadhuisplein 32, 5683 EA Best, www.bibliotheekbest.nl, 11.00 – 14.00 uur

In samenwerking met de HCC-ZOB (en in Best met de Heemkundekring Dye van Best) zijn vrijwilligers van de NGV-KPL op twee zaterdagen in januari aanwezig in de bibliotheken van Veldhoven en Best om geïnteresseerde genealogen (zowel beginners als gevorderden) te helpen met hun onderzoek. Vragen over stamboomonderzoek in archieven, op internet, met de computer worden beantwoord, en bovendien zijn er altijd leden met gegevens over vele duizenden personen in de regio aanwezig. De toegang is vrij voor leden en niet-leden.

Dinsdag 5 februari

"Niets nieuws onder de zon" door Simon van Wetten

(Normen en waarden in de late middeleeuwen)

Sinds 1987 heeft Simon van Wetten het Helmonds en Gemerts schepenprotocol bestudeerd en omgezet in transcripties. Zo ontstond een verzameling die inzicht geeft in de samenleving van 1500 tot 1800. Over ruzies, schulden, de indeling van huizen, over meubels, en de verhouding met de burens. Deelden zij bijvoorbeeld het secreet? Als je dat alles beschouwt en je vergelijkt het met de gemiddelde voorpagina van de ochtendkrant dan zie je: ondanks al die eeuwen is er niet zoveel nieuws onder de zon.

BIJZONDERE BRONNEN: DE MILITIEREGISTERS 1815-1922

Uiteraard is er heel veel geschreven over onze Nationale Militie en militieregisters in diverse bronnen. Veel informatie kunt u dan ook terugvinden op diverse genealogische sites.

Maar veelal ontbreekt een historisch overzicht over de Militiewetten en militieregisters, van belang voor genealogen. Onderstaand vindt u een kort artikel over de introductie van de dienstplicht in de Napoleontische tijd tot de aanname van de Dienstplichtwet in 1922.

Onder "militieregisters" wordt verstaan de inschrijvingsregisters, de alfabetische lijsten, naamlijsten en -registers en de lotingslijsten en -registers van dienstplichtige mannen.

Nationale militie

Hoewel de Unie van Utrecht van 1579 de aangesloten gewesten verplichtte tot inschrijving en monstering van alle ingezetenen, bleek in de praktijk dat de legers van de Republiek uit beroepssoldaten (vreemdelingen, landlopers en avonturiers) bestonden. In Nederland werd in 1811 de dienstplicht (*conscriptie*) ingevoerd tijdens de Franse overheersing. Door loting werd bepaald welke dienstplichtigen zouden worden opgeroepen voor de werkelijke vervulling van hun dienstplicht. Ondanks veel verzet tegen de dienstplicht, werd het systeem in grote lijnen overgenomen voor de vorming van de strijdmacht van het Koninkrijk der Nederlanden. Nadat Willem I was uitgeroepen tot soeverein vorst werd op 20 december 1813 een Reglement van Algemeene Volkswapening vastgesteld. De Nederlandse strijdmacht moest worden samengesteld uit een Landstorm en een Landmilitie. De Landstorm zou bestaan uit alle weerbare mannen van 17 tot 50 jaar, die konden worden ingezet bij de verdediging van de eigen woonplaats en de directe omgeving. Uit de Landstorm werd de Landmilitie geformeerd, waarvoor in principe alle weerbare mannen van 17 tot 45 jaar in aanmerking kwamen. De sterkte was vastgesteld op 20.000 man.

Wanneer het aantal vrijwilligers niet voldoende zou zijn, zou de Landmilitie aangevuld worden met lotelingen. De dienstplicht duurde 5 jaar, van 18 tot en met 22 jaar. De militie had oorspronkelijk tot taak de verdediging van de eigen regio, dit in tegenstelling tot de 'staande armé', die ook buiten de landsgrenzen kon opereren. Deze strenge scheiding verviel al snel. In 1818 werd de infanterie van het staande leger (armée) opgeheven en ingelijfd bij de militie. Binnen enkele jaren werden ook de overige wapenkorpsen opgeheven en ingelijfd: in 1823 de bereden artillerie, in 1824 de cavalerie en in 1828 de mineurs (u kent ze vast van Stratego!) en sappeurs (de 'bijlenmannen', min of meer onze huidige genie). De reden van deze wijzigingen was het feit, dat zich te weinig vrijwilligers meldden voor de armée, waardoor deze niet op voldoende sterkte kon worden gehouden.

Mobiele schutterij

Het doel van de schutterijen was het handhaven van de binnenlandse rust en orde; tevens dienden ze, evenals de militie, als aanvulling van het staande leger. De schutterijen waren plaatselijk georganiseerd. Er bestonden dienstdoende en rustende schutterijen. Gemeenten met meer dan 2,500 inwoners moesten dienstdoende schutterijen oprichten. In kleinere steden en op het platteland werden rustende schutterijen opgericht. In tijden van oorlog

vormden ze samen één landstorm. Een wet uit 1815 voorzag al in de oprichting van schutterijen. De wet van 1827, die vollediger was en zwaardere verplichtingen bevatte, stelde nadere regels voor de oprichting van schutterijen in het hele koninkrijk. Vanaf de Belgische Opstand tot 1867 was deze wet niet van toepassing op Limburg. Door de inwerkingtreding van de Landweernetwet in 1903 werden de schutterijen opgeheven. De feitelijke opheffing was pas in 1908 voltooid.

Militiewetten

Diverse Militiewetten zijn gedurende de periode 1815 tot 1922 vastgesteld. Zo zijn er wetten in 1815, 1817, 1861, 1901, 1912 en 1922 gepubliceerd.

Gedurende de periode dat de Militiewet van 1817 van kracht was viel het inschrijvingsjaar en het lichtingsjaar voor de Nationale Militie samen. Bij de invoering van de Militiewet van 1861 verschoof het lichtingsjaar, het kwam nu een jaar na het inschrijvingsjaar te liggen. Deze verschuiving had tot gevolg dat het lichtingsjaar 1862 kwam te vervallen.

Loting

De loting verliep volgens een nauwgezet administratief systeem. In de meeste gevallen zijn er daarom meerdere registers terug te vinden: een inschrijvingsregister, twee alfabetische naamlijsten en twee lotingsregisters.

- Inschrijvingsregister: elke man die dat jaar zijn negentiende levensjaar zou ingaan, moest zich in januari inschrijven in de woongemeente van zijn ouders. De inschrijvingsregisters werden opgesteld op volgorde van binnenkomst.
- Alfabetische naamlijst: de inschrijvingen werden vervolgens op alfabetische volgorde gezet. De alfabetische lijsten werden in tweevoud gemaakt en gecontroleerd: één exemplaar ging na loting terug naar de gemeente, één ging naar de militiecommissaris (provincie). Een provincie was immers ingedeeld in militiedistricten van circa 100.000 inwoners, die vervolgens werden ingedeeld in ieder tien kantons. Er werd geloot per kanton.
- Lotingsregister: de militiecommissaris van een kanton zorgde voor een publiekelijke loting. Het lotingsregister werd in tweevoud opgesteld, op volgorde van lotnummer. Een hoog lotnummer betekende meer kans op vrijstelling. Na loting werd het lotnummer ingevuld in het inschrijvingsregister en op de alfabetische naamlijst. Vervolgens gingen de lotingsregisters naar de Militieraad, die redenen tot vrijstelling beoordeelde en gegevens werden in het register aanvulde. De militiecommissaris leverde alle registers (lotingsregister en alfabetische naamlijst) in bij de Commissaris van de Koning; het tweede exemplaar van het lotingsregister ging retour naar de gemeente.

Vrijstelling

Wie ingeloot werd, kon eerst proberen vrijstelling te krijgen. Bijvoorbeeld omdat hij te klein was (kleiner dan 1,55 meter), een lichamelijk gebrek had, dat een of meerdere broers al in dienst waren (van een gezin met een even aantal zoons moest de helft in dienst, van een oneven aantal het kleinere deel), of dat hij bijvoorbeeld theologie studeerde.

In de meeste gevallen werd hij een jaar vrijgesteld en moest hij zich het volgende jaar opnieuw aanmelden. Dit tot een maximum van vijf tot zeven jaren, evenredig aan hoe lang de dienstplicht op dat moment duurde. Dit verklaart waarom een persoon soms in meerdere militieregisters van verschillende jaargangen te vinden is. Deze persoon moest dan op herhaling komen.

Mobiele schutterij

Inschrijving voor de schutterdienst vond plaats in de eigen gemeente door alle mannelijke ingezetenen die op 1 januari van dat jaar 25 waren. Kort hierna vond een loting plaats. Hij die ingeloot was, werd op de algemene schuttersrol geplaatst en vanaf dat moment werd hij als lid der schutterij beschouwd.

Sinds de lichte van 1835 kreeg de loteling vrijstelling van de dienst voor de Nationale Militie als hij bij het korps mobiele schutterij had gediend. Een ontwerp van wet van

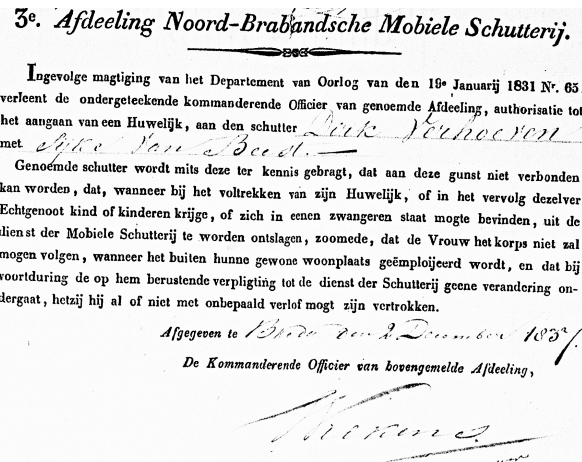
2 december 1839 heeft dit voorrecht van de loteling weer opgeheven. Het kan dan ook voorkomen dat een ingezetene zowel schutter bij de mobiele schutterij was geweest, maar ook nog gediend had bij de Nationale Militie.

Voor het aangaan van een huwelijk, had de schutter de toestemming nodig van de commandant van de desbetreffende afdeling. De schutter kreeg de toestemming niet zo maar. Er werden voorwaarden aan verbonden, zoals uit de akte blijkt.

Vervanging

De dienstplicht gold in principe voor alle mannelijke, ongetrouwde ingezetenen van Nederland. Maar er bestond de mogelijkheid om de dienst te laten waarnemen door een *remplaçant of plaatsvervanger* (iemand die zich dat jaar niet hoefde aan te melden; hij moest wel uit dezelfde provincie komen en aan de keuringseisen voldoen). Mogelijk was ook het inzetten van een *nummervwisselaar* (iemand die dat jaar was uitgeloot – hij ruilde dan voor een lager lotnummer). Dit stelsel was de oorzaak van het gering aantal vrijwilligers voor de armée.

Remplacering geschiedde op basis van een bij notariële akte gesloten contract. De ruil van dienst was niet kosteloos. De geremplaceerde diende, variërend naar vraag en aanbod, een bedrag tussen de f600 en f800 te betalen, voor de in zijn plaats waargenomen diensten.

Overigens diende voor een nummervwisselaar minder geld te worden betaald. In 1865 bijvoorbeeld kreeg een vrijwilliger, naast de normale soldij, maximaal f30,- als handgeld uitbetaald, terwijl hij als remplaçant f400,- of veel meer kon verdienen. Nummervwisseling was minder duur en kwam in de regel minder voor omdat de vervanging door een nummervwisselaar geen vrijstelling betekende voor de opvolgende broer van de loteling. Dit laatste was wel het geval bij plaatsvervanging.

Ondanks de hoge prijs bestond er een niet aflatende belangstelling voor het remplaçantstelsel. Jaarlijks ruilde ongeveer 20% van de militieplichtigen zijn plaats met een ander. De Nederlandse burger bleek veel geld over te hebben om zijn dienstdag van vijf jaar, met een eerste oefening in de kazerne van maximaal een jaar, door een ander te laten vervullen.

Plaatsvervanging en nummervwisseling was in de regel geen onderonsje tussen de ingelotene en degene die bereid was zijn plaats in te nemen. Er was doorgaans een derde partij van zaakwaarnemers, makelaars, commissionairs en militiemaatschappijen aanwezig, die tegen betaling zorg droeg voor de bemiddeling tussen de dienstplichtige en de plaatsvervanger. Bemiddeling was nodig omdat de regelgeving omtrent de dienstvervanging zeer ingewikkeld was en het vinden van een vervanger zekere risico's met zich meebracht. Als bijvoorbeeld een plaatsvervanger deserteerde, dan diende de persoon voor wie hij optrad voor een vervanger te zorgen. In de meeste gevallen dekte de tussenpersoon dit risico.

Van de f600 tot f800 die voor hem werd gevraagd, ontving de plaatsvervanger uiteindelijk circa f400. Minstens een derde deel bleef dus aan de strijkstok hangen van de maatschappijen en personen die zich met bemiddeling en toelevering van remplaçanten bezighielden. Vanwege het winstbejag van de bemiddelaars en de hoge prijs van de remplaçant leek het remplaçantstelsel een rijkeluisprivilege. Uiteindelijk leidde deze kritiek op het remplaçantstelsel tot de afschaffing van deze regeling in 1898 en de invoering van de nog altijd bestaande persoonlijke dienstplicht.

Het remplaçantstelsel met de daaraan verbonden bemiddelingsbranche, was geen typisch Nederlands verschijnsel. Ook in België was het gemeengoed. Zie bijvoorbeeld het in 1850 gepubliceerde boek *De Loteling van Hendrik Conscience*. Het boek werd in 1974 verfilmd met Jan Decler in de hoofdrol als Jan Braems, een arme boerenzoon, die in ruil voor een smak geld de legerdienst van een rijkeluiszoon gaat vervullen.

Huwelijksbijlagen

Certificaten van militie zijn terug te vinden in de huwelijksbijlagen. Indien een echtpaar wilde trouwen, diende het een bewijs over te leggen waaruit bleek dat de aanstaande bruidegom aan de verplichtingen voor de Nationale Militie had voldaan. Een van de aardige zaken van zo'n certificaat is, dat je er enigszins uit kunt opmaken hoe een voorouder eruit heeft gezien. Op het voorgedrukte certificaat dienden bij de rubriek 'signalement' de volgende zaken te zijn ingevuld: *'lengte, aangezigt, voorhoofd, oogen, neus, mond, kin, haar, wenkbrauwen en merkbare teekenen'*. Ook is aangeduid of iemand ingelijfd werd en zo ja, bij welk regiment of hij door de Militieraad was vrijgesteld. Ook is

terug te vinden of de aanstaande bruidegom een remplaçant of nummervervisselaar in zijn plaats stelde. Jammer genoeg is niet altijd het signalement ingevuld door de dienstdoende ambtenaar, die het waarschijnlijk te veel administratief werk vond.

De commandant of diens plaatsvervanger van het regiment waar de loteling was ingelijfd, moest instemmen met het huwelijk van 'den milicien'. Maar dit ging niet zo maar. In gewone tijden wordt het bewijs van toestemming steeds uitgereikt aan den militieplichtige die zijn vierde dienstjaar heeft volbracht. Was de dienstplichtige minder dan vier jaar ingelijfd, dan kreeg hij alleen toestemming indien hij *'de schuld, waarmede zijne uitrusting- en reserve-rekening bezwaard is heeft aangezuiverd, voor zoover die schuld ontstaan is door verwaarloozing, vervreemding, zoekmaken of beschadiging van kleeding- of uitrustingstukken, wapenen of andere Rijksgoederen of door het zoekmaken van Rijksgelden.'*

Dienstplichtwet

Op 1 maart 1922 werd de Dienstplichtwet voor land- en zeemacht ingevoerd. De registratie van jongemannen voor de dienstplicht ging echter gewoon door totdat het in 1938 werd afgeschaft.

Bronnen:

Broncommentaren V. De militie-registers Deel 1: 1815-1922 Algemeen door B. Koerhuis en W. van Mulken

E.W.R. van Roon. De dienstplicht op de markt gebracht. Het fenomeen dienstvervanging in de negentiende eeuw (www.knhg.nl)

W.L. de Petit (Luitenant-Kolonel bij den Generalen Staf) en H. C. Brandt (kapitein bij den Staf der Infanterie): Gids voor den Milicien der Infanterie (1895).

Informatieblad Militieregisters 1815-1922 (september 2007), uitgegeven door het BHIC
www.militieregisters.nl www.wazamar.org

Theo van Rooijen

WAT IS PALEOGRAFIE? (9)

In oude akten en geschriften komt men vaak een grote variëteit aan oude gewichten en maten tegen. Vóór de Franse tijd bestonden er van plaats tot plaats en van gewest tot gewest grote verschillen in de maten en gewichten die men hanteerde. De maten en gewichten leken in de verste verte niet op ons huidig metrieke stelsel. Je had ook een grote verscheidenheid aan benamingen. U zult ongetwijfeld wel als lengtemaat de el, duim, roede, een uur gaans kennen. Wanneer het de oppervlakte betrof, sprak men van vierkante roeden, kleine loopensen, honden/honten, morgens, bunders en gemeten. Voor inhoudsmaten gebruikte men onder anderen schepel, malder, vat, zak, mud, last, kop, spint, kan, halfje, mengsel of maaltje. Maar kent u bijvoorbeeld de lengtematen houtvoet of veenstok, de oppervlaktematen dagwand, koegang, haid, eisen, pondemaat, deimat? Wat te denken van de inhoudsmaten stoop, anker en achel of de gewichten koehooi, schippond, lijspont of poolpond?

Invoering van het metrieke stelsel in Nederland

Er moest eenheid komen in de grote variëteit aan maten en gewichten. Op 21 augustus 1816 vervaardigde Koning Willem I een wet uit waarmee in Nederland het Metrieke Stelsel werd ingevoerd. Vanaf 1820 moest iedereen met de nieuwe maten rekenen. Vooral handelaren waren hier in eerste instantie fel op tegen, bang als ze waren voor omzetverlies door klanten die de nieuwe maten niet kenden. Om de invoering te vergemakkelijken kregen alle maten een bekend klinkende Nederlandse naam. Zo heette de kilometer de 'Nederlandsche mijl', de meter de 'Nederlandsche el', de decimeter de 'Nederlandsche palm' en de centimeter de 'Nederlandsche duim'. Een tweede manier om de invoering te versnellen werd dat bij wet werd vastgelegd dat op alle scholen in het koninkrijk, die rekenen onderwezen, het metrieke stelsel van maten en gewichten als standaard gehanteerd moest worden. Daarnaast werd door middel van propaganda veel aandacht aan het nieuwe stelsel besteed. Tot slot waren de boetes voor overtreders van de wet – zij die de oude maten bleven gebruiken- niet mals.

Bij wet werden in 1869 de oude benamingen afgeschaft en vervangen door de namen die we ook nu nog gebruiken. Van 1820 tot 1870 gold dat een el gelijk is aan:

- 10 palmen (decimeter)
- 100 duimen (centimeter)
- 1000 strepen (millimeter).

Wanneer men het gewicht van iets wilde bepalen, kon men gebruik maken van lood en pond. Lood werd verondersteld 1/32 van een traditioneel pond te hebben gewogen. Het lood werd afgeschaft bij de invoering van het decimale stelsel. Het traditionele Nederlandse pond woog 480 gram, doch om de naam van deze traditionele gewichtsmaat te handhaven werd bij de invoering van het decimale stelsel een pond verondersteld een halve kilogram te wegen. Een lood was dus ongeveer 15 gram maar werd na invoering van het decimale stelsel in 1816 soms ook gebruikt voor 10 gram. Voor de invoering van een kilogram werd het gewicht van een kubieke decimeter zuiver water van 4 graden Celcius genomen. Bij 4 graden Celcius is de dichtheid van water maximaal (is de liter dus het kleinst!). Deze maat is pas in 1799 zo definitief vastgesteld; voor die tijd werd de 'grave' (de oorspronkelijke naam voor de kilogram) vastgesteld van water tegen het vriespunt.

Oude maten

Aan oude maten geen gebrek. Om een overzicht te geven, kunnen wij gemakkelijk het gehele decemhernummer van het Mededelingenblad vullen. Het boek van Staring geeft een aardig compleet overzicht. Wij beperken ons tot het gebied van de huidige provincie Noord-Brabant en aangrenzende gebieden.

De el als lengtemaat was in Nederland ongeveer 69,4 cm.

Elke stad of streek had zijn eigen el wat kleine en grotere verschillen gaf.

- 's-Hertogenbosche el 69 cm
- Bredase el 70 cm
- Heusdense el 70 cm

- Nijmeegse el 68 cm
- Grave en Zaltbommel 68 cm
- Hollandse of zeemijl (een uur gaans) 5556 m

Een andere maat was de roede. Deze werd zowel voor de lengte gebruikt als voor de oppervlakte (een roede was dan de oppervlakte van een stuk land van 1 roede lang en 1 roede breed). Een morgen (de hoeveelheid land die een arbeider in 1 morgen kon bewerken) bestond uit ongeveer 600 roeden maar kon ook uit veel minder (150) of veel meer (900) bestaan. Het meest gebruikt was de Rijnlandsche roede (= 12 voet): 3,767 m.

Daarnaast kwam men tegen onder meer de Amsterdamse roede (= 13 voet) = 3,68 m en de 's-Hertogenbosche roede (= 20 voet) = 5,75 m. Overigens wordt de Rijnlandse roede wordt nog steeds in de bloembollenteelt gebruikt. Er gaan ongeveer 700 Rijnlandse roeden in een hectare. In West-Brabant bestonden er meerdere roede-standaarden gebaseerd op de Brusselse voet (0,27575 meter): 16 $\frac{1}{3}$ voet, 17 $\frac{1}{3}$ voet, 18 $\frac{1}{3}$ voet (Land van Gaasbeek), 19 $\frac{1}{3}$ voet (Gooik), 20 $\frac{1}{3}$ voet (Land van Asse en het Zoniënwoud) en 21 voet.

Bij de oppervlaktematen (akkermaten of vierkante maten) trof je aan:

- 's-Hertogenbosch
 - morgen 0,85 ha
 - loopense 0,17 ha
 - vierkante roede 33 m²
 - el 0,47 m²
 - voet 0,08 m²
- Heusden
 - el 0,49 m²
- Boxtel, Liempde e.o.
 - kleine loopense 0,12 ha
- Sint-Michiëlgestel
 - kleine loopense 0,11 ha
- Prinsenland, Steenbergen en Willemstad
 - gemet 0,42 ha
 - vierkante roede 14 m²

Na 1820 gold voor het hele land: 1 el = 1 m en 1 vierkante el = 1 m²
1 roede = 10 m en 1 vierkante roede = 100 m²

Je had aparte inhoudsmaten voor graan, turf en natte waar. Vóór 1820 varieert de last (inhoudsmaat van schepen, bedoeld om er het laadvermogen in uit te drukken, maar ook wel een aanduiding van een maat of gewicht van een scheepslading) van plaats tot plaats tussen 3004 en 3010 dm³ (= liter!). Na 1820 is deze maat voor het hele land 3000 dm³. Er waren alleen al veel graanmaten. De kleinste nu nog bekende graanmaat komt uit Valkenburg (27 liter), de grootste komt uit Amersfoort (46,5 liter).

Voor de Brabantse regio o.m.:

- 's-Hertogenbosch
 - last 3000 dm³
 - mud 300 dm³
 - zak 150 dm³
 - schepel 37,5 dm³
 - vat 18,8 dm³
 - kop 4,7 dm³
 - maatje 1,2 dm³

- Helmond
 - last 3000 dm³
 - zak 133 dm³
 - vat 22,2 dm³
 - kop 5,6 dm³
 - maatje 1,4 dm³

Voor turf kende 's-Hertogenbosch de grove ton = 237 dm³. smal-ton (zak) = 150 dm³ en de kar (18 zakken) = 2700 dm³. De inhoudsmaat voor natte waar varieerde van 0,9 dm³ (Woudrichemse kan) tot 1,8 dm³ (Oirschotse en Helmondse kan).

Andere oude maten waren bijvoorbeeld:

Lengte: de mijl, voet, palm, middelbare meridiaangraad, uur gaans, knopen, ronde mast palm (voor schepen), diameter palm (doorsnede van scheepsmasten), houtvoet, veenroede, landroede, veenstok, dagwerk, scheepsvoet, koningsvoet, torenmaat, schacht, dijkroede, kleine el, kabellengte, vadem.

Oppervlakte: bunder, gemet, dagwand, hoeve, hont, loopense, gras, mud, schat, schepel, spint, maat, vierkante voet, koegang, haid, einsen, penning, pondemaat, deimat

Inhoud: kop, last, mud, schepel (korenmaat), spint, scheepslast, registerton, kubieke voeten, ton waterverplaatsing, stoop, anker (wijnmaat), roggelast, kubieke duim, graanlast, zak, ton, steekan (brandewijn), viertel, mingel, emmer, waterton, aam (zaadolie), okshoofd, hoed (kalk en steenkolen met elk andere maten), kinnetje (biksteen en kalk met elk andere maten), kop (biksteen), steek, kit, last, traston, koord, halfjes, riemduim, schaft of schacht, vat, achel, loop of looper, halster, rasier, viertel, malder (=mud), molter, vierde vat, achtste deel (dat is bv. 1/3 zak!)

Gewicht: lood, grein, ons, pond, drachma, scrupel, sloop, ton, ton waterverplaatsing, once, aas, karaatgewicht, koehooi, medicinaal pond, mud, voer, roggelast, scheepslast, schippond (vlas), lijspont, steen, bundel, vierdevat, poolpond.

De Databank Oude Nederlandse Maten en Gewichten van het Meertens Instituut bevat historische metrologische gegevens. Het gaat om gegevens uit het einde van de 18e en het begin van de 19e eeuw. Hieraan is onderstaand staatje voor Eindhoven ontleend.

Eindhoven (Meijerij van 's-Hertogenbosch, Noord-Brabant)

- lengtemaat 1 roede = 20 voet **roede** 5,84 m
- lengtemaat 1 voet = 10 duim **voet** 0,292 m
- lengtemaat **duim** 2,92 cm
- vlaktemaat 1 morgen = 6 lopens / 1 morgen = **morgen** 1,02 ha
- vlaktemaat 1 lopens = 50 vierkante roede **lopens** 0,17 ha

- vlaktemaat		vierkante roede	34,1 m ²
- graanmaat	1 (Bosch) mud = 2 zak	(Bosch) mud	301 l
- graanmaat	1 zak = 7 vat	zak	150,5 l
- graanmaat		vat	21,5 l
- graanmaat	eigen maat; 1 mud = 12 vat	mud	258 l
- graanmaat	eigen maat	vat	21,5 l
- graanmaat	anno 1572	vat	16,9 l
- natte waar	het vat wordt in 16, de kan in 32 delen verdeeld	vat	
- natte waar		kan	1,70 l

Ten slotte een voorbeeld van een tekst, zie blz. 96 en 97 waarin dergelijke oude maten zijn opgenomen. Deze tekst is integraal overgenomen uit "Lezen in Brabantse bronnen". Het gaat om een Staat van renten, cijnzen en pachten van het Looiersgasthuis te 's-Hertogenbosch, circa 1500. De transcriptie van deze vrij moeilijk leesbare tekst helpt u te achterhalen welke oude maten genoemd zijn in de tekst.

Voor meer informatie zij verwezen naar de geraadpleegde bronnen:

- Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCE)
- Lezen in Brabantse bronnen. Begrippenapparaat bij Brabants oud-schrift. 's-Hertogenbosch (1999): Stichting Brabantse Regionale Geschiedbeoefening,
- www.genealogie.hcc.nl/drupal/genealogie/afkortingen-en-verklaringen/oude-maten
- www.wikipedia.nl
- www.meertens.knaw.nl/cms/nl/databanken
- W.C.H. Staring: De binnen- en buitenlandsche maten, gewichten en munten van vroeger en tegenwoordig, met hunne onderlinge vergelijkingen en herleidingen, benevens vele andere, dagelijks te pas komende opgaven en berekeningen. Vierde, herziene en veel vermeerderde druk, 1902. Zie www.ppsimons.nl.

Theo van Rooijen

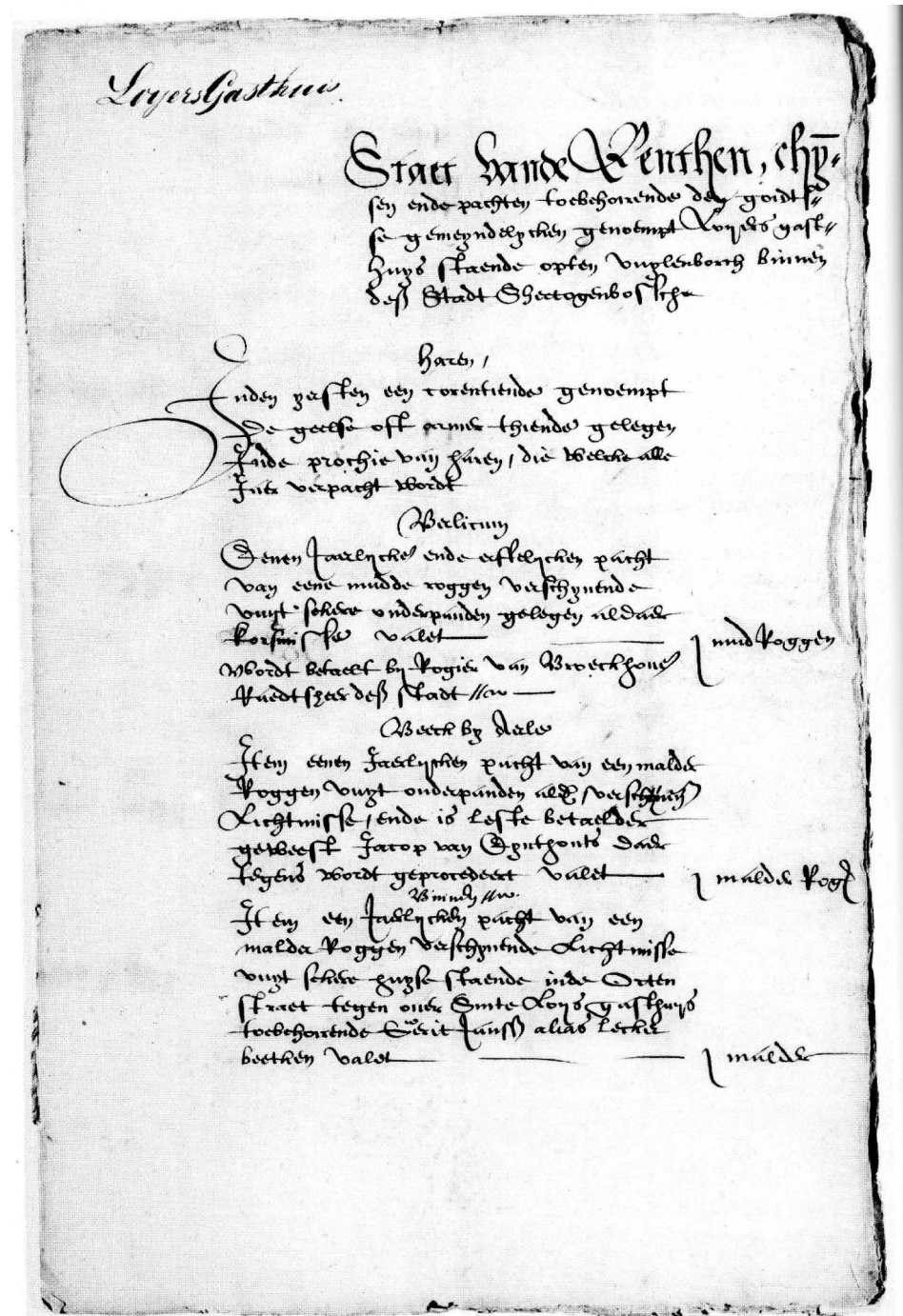
Gevraagd HET FOTOBIDPRENTJE VAN....

Het gebruik van bidprentjes, devotieprentjes die worden gedrukt naar aanleiding van het overlijden, vindt zijn oorsprong in de Noordelijke Nederlanden. Het is een katholiek gebruik, dat dateert uit het midden van de zeventiende eeuw.

Bidprentjes met daarop foto's van overledenen ontstaan in de negentiende eeuw. Vooral in de gegoede kringen werden van het bidprentje vaak twee versies gedrukt: een met de gebruikelijke religieuze afbeeldingen, en één met een foto, die werden uitgereikt aan naaste familieleden en goede bekenden.

In deze rubriek zijn wij op zoek naar fotobidprentjes van tachtig jaar en ouder. De prentjes worden voorzien van een korte levensbeschrijving van de afgebeelde persoon.

Hebt u zulke bidprentjes in uw bezit? Stuur u ons dan een fotokopie of scan, met informatie over de overledene.

Loyers Gasthuis

Staet vande renthen, chijn-
sen ende pachten toebehoirende den goidts-
se gemeyndelijcken genoempt Loijers gast-
huys staende opten Uuylenborch binnen
deser stadt sHertogenbossche

Haren

Inden yersten een corentiende genoempt
de Geelse oft armer thiende gelegen
inde prochie van Haren, die welcke alle
jaer verpacht wordt

Berlicum

Eenen jaerlijcken ende erffelijcken pacht
van eene mudde roogen verschynende
uijt sekere onderpanden gelegen aldaer
Korsmisse valet

1 mud roggen

Wordt betaelt bij Rogier van Broeckhoven
raedtsheer deser stadt sHertogenbossche^a

Beeck bij Aerle

Item eenen jaerlijcken pacht van een malder
roggen uuyt onderpanden aldaer verschijnende
Lichtmisse, ende is leste betaelder
geweest Jacop van Eynthouts daer
tegens wordt geprocedeert valet

1 malder roggen

Binnen sHertogenbossche^a

Item een jaerlijcken pacht van een
malder roggen verschynende Lichtmisse
uuyt sekere huysse staende inde Orten
straet tegen over Sinte Loijs gasthuys
toebehoirende Gerit Janssen alias Lecker
beetken valet

1 malder

Noot

^a = het hier gebruikt teken is op te vatten als een stenografisch teken voor
's-Hertogenbosch. De betekenis is uit de tekst op te maken.

Woordverklaring

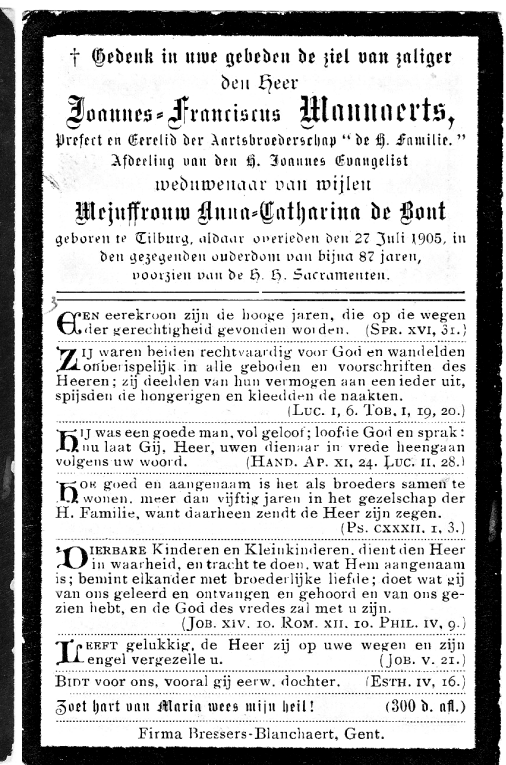
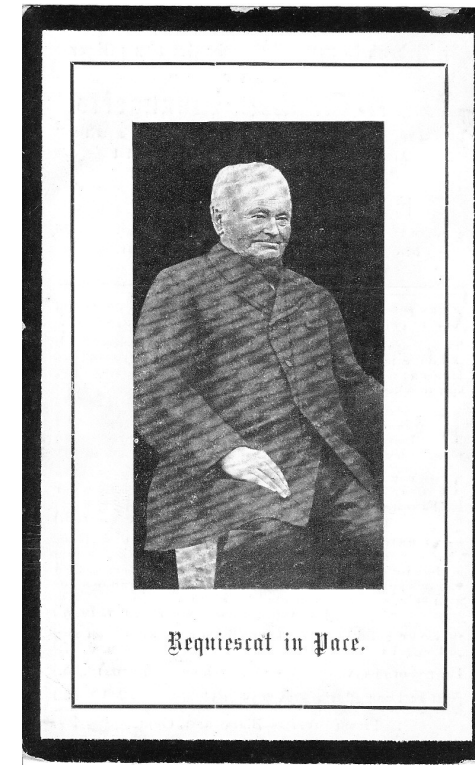
Korsmisse = Kerstmis,

valet = voldaan,

malder = inhoudsmaat, een halve mud

HET FOTOBIDPRENTJE VAN....

JOANNES FRANCISCUS MANNAERTS (1818-1905)

Johannes Franciscus Mannaerts werd geboren op de Westheikant te Tilburg op 14 november 1818 als zoon van Petrus Josephus Mannaerts, fabrikant en droogscheerder, en Helena van Beurden. Zijn vader overleed in 1837.

Hij trouwde als schoenmaker op 30 april 1846 met Anna Catharina de Bont, *mutsenwaschster*. Ze kregen zes kinderen, en woonden in de wijk Veldhoven. In 1846 stichtte hij de firma J. Mannaerts, een van de oudste machinale schoenenfabrieken in Nederland. De fabriek stond in de Goirkestraat, en de familie Mannaerts bezat en bewoonde verschillende huizen dicht bij de fabriek.

In het adresboek van Tilburg van 1900 komt J. Mannaerts voor als particulier op 't Goirke (H 369. Zijn vrouw overlijdt op 31 maart 1902. Johannes Franciscus overlijdt op 't Goirke op 27 juli 1905, volgens zijn bidprentje *in den gezegenden ouderdom van bijna 87 jaren*. *Bid voor ons, vooral gij eerw. dochter*, zegt het bidprentje. De eerwaarde dochter is Maria Catharina Mannaerts, kloosterzuster, die te Tilburg overlijdt op 30 maart 1938.

MUTATIES LEDENLIJST

Per 01-11-2012, landelijk totaal 9056 leden,
waarvan voor Kempen- en Peelland 312 en 22 bijkomende leden

Nieuw lid

Mw Y.C.W.H. van Gennip	Maasdam
Dhr W.H.G. Maas	Nuenen
Dhr M. Wijnsma	Venlo

Overleden

Dhr L.C.J. Göertz	Asten
Dhr R. van der Staaij	Eindhoven

Einde lidmaatschap

Dhr A.H. Hoeben	Waalre
Dhr B.G.M. van de Moosdijk	Eindhoven

Alle correspondentie te richten aan het landelijk secretariaat:
NGV, Postbus 26, 1380 AA Weesp
Gebruik bij correspondentie ALTIJD uw lidmaatschapsnummer!

GEENEN (VAN ZESGEHUCHTEN) IN 'S-HERTOGENBOSCH. (Slot)

door Jaap J.M. Geenen	BHIC = Brabants Historisch Informatie Centrum
	RHCE = Regionaal Historisch Centrum Eindhoven
	HDCG = Historisch Documentatiecentrum Geldrop
	HLZ = Heeze, Leende en Zesgehuchten

IIIb. Cornelia Gerardina Theresia GEENEN (Grene),

Cornelia trouwde voor een tweede maal 16 oktober 1885 met Cornelis BLOM, een zoon van Antonius BLOM (*loodpletter*) en Ardina van CLEEF. Hij was geboren (*Schilderstraat, wijk D nr. 100 [681]*) 6 februari 1862, boekbinder van zijn beroep en later linieerder. Hij overleed 24 mei 1922.

Uit dit huwelijk kwamen vijf kinderen voort:

1. Antonius Johannes Maria. Hij werd geboren 6 september 1886 ^[70] en werd sigarenmaker. Antonius trouwde 20 januari 1917 met Catharina Cornelia Henrica van HOOGSTRATEN, een dochter van Wilhelmus (loodgieter) en Josephina Wilhelmina Petronella de VROOM. Zij was geboren (*Hofstad, wijk L nr. 414 [69]*) 28 augustus 1887 en bij haar huwelijk dienstbode van beroep.
2. Maria Antoinette Gerardina werd geboren 's-Hertogenbosch 3 juni 1889 ^[70]. Zij was werkster. Maria trouwde 10 januari 1914 met Theodorus RITMEIJER (*Delmee*), een zoon van Christianus (*sigarenmaker*) en Maria Cornelia DELMÉ, die als onwettig kind was geboren (*Smallehaven, wijk B nr 127[71]*) 7 juni 1884 en door zijn ouders bij hun huwelijk 8 februari 1888 was erkend. Hij was sigarenmaker en is overleden 20 mei 1929.

Zij trouwde voor een tweede maal 23 september 1931 met Adrianus Arnoldus HOEVENAARS, een zoon van Wilhelmus en Carolina Francisca van der HEIJDEN. Adrianus was geboren Uden 26 september 1892 en van beroep vrachtrijder. Hij was eerder getrouwd Uden 26 november 1915 met Geertruda Josephina van GEMERT, een dochter van Petrus en Cornelia HENRAAT, van wie hij was gescheiden.

3. Adriana Francisca Maria werd geboren 's-Hertogenbosch (*Hofstad, wijk L nr 33*) 13 juni 1893. Zij was dienstbode toen zij 18 augustus 1917 trouwde met Johannes Franciscus Gertrudis van RIEL, een zoon van Jacobus (*smid*) en Antonia VERSTIJNEN, van beroep sigarenmaker die was geboren (*Beurzenstraat, wijk F nr 213[72]*) 25 augustus 1887.
4. Wilhelmus Johannes Maria werd geboren (*Hofstad, wijk L nr 33[73]*) 22 september 1895 als de helft van een tweeling. Hij werd sigarenmaker. Wilhelmus trouwde 9 juni 1923 met Anna Maria Huberdina VERVAECK, een dochter van Raijmundus (*arbeider*) en Elisabeth Catharina Francisca van de VEN, die was geboren (*Smalle Haven, wijk B nr 110[74]*) 11 augustus 1895. Anna was bij haar huwelijk fabrieksbeambte.
5. Johannes Gerardus Maria werd geboren (*Hofstad, wijk L nr 33*) 22 september 1895 als de andere helft van de *tweeling*. Ook hij werd als zijn broer sigarenmaker. Hij overleed 19 maart 1933. Johannes trouwde 19 januari 1924 met Geertruda Elisabeth van der ZAND, een dochter van Willem (*arbeider*) en Elisabeth van GELDROF. Geertruda was geboren (Sint Geertrui Kerkhof, wijk C nr 405^[75]) 20 januari 1898.

IIIc. Gerardus Alphonsus Maria Geenen, de zoon van Adrianus Franciscus (IIa) en Gerdina Theresia KOK, werd geboren (*Schilderstraat, wijk D nr 115[76]*) 25 november 1863. Na chauffeur te zijn geweest werd hij barbier/coiffeur/kapper. Hij woonde in 1905 op het adres Hinthamerstraat, wijk D nr 40, in 1908 Hinthamerstraat, wijk D nr 13 (*werd in 1909 bij de hernummering nr. 82, het huis was genaamd "Sint Marten" anno 1651*), en in 1910 Hinthamerstraat 82. Gerardus trouwde 11 september 1889 met Maria Anna van HAL, een dochter van Bernardus en Johanna van der CRUIJSEN. Zij was geboren Velp (*bij Grave [nb]*) 10 november 1863.

Zij kregen tien kinderen:

1. Adrianus Franciscus Henricus Maria, geboren 7 oktober 1890. Hij volgt Ivc.
2. Johannes Bernardus Maria, geboren (*Hinthamerstraat, wijk D nr 40[77]*) 12 oktober 1891, werd zoals zijn vader barbier, maar overleed ongehuwd 7 augustus 1918 *ten zes ure des voormiddags*.
3. Anna Maria, geboren (*Hinthamerstraat, wijk D nr 40*) 24 oktober 1892.

Afb. 9: Schilderstraat

4. Elisabeth Gerardina Antonia. Zij werd geboren (*Hinthamerstraat, wijk D nr 40*) 14 november 1893 maar overleed, *oud een en een halve maand*, 29 december 1893 *om vier ure des middags*.
5. Alphonsus Gerardus Maria, werd geboren (*Hinthamerstraat, wijk D nr 40*) 7 oktober 1896. Alphonsus trouwde Eindhoven 25 maart 1921 met Catharina Maria PEETERS, een dochter van Peter Jacob (*sigarenmaker*) en Adriana Wilhelmina van AKKERVEKEN, die was geboren Eindhoven 6 mei 1895.
6. Eugène Gerardus Johannes. Hij werd geboren (*Hinthamerstraat, wijk D nr 40*) 23 november 1897 en overleed een week later 1 december 1897, *om zeven ure des avonds*.
7. Eugène Martinus Johannes, die werd geboren 31 oktober 1898, volgt IVd.
8. Jacobus Josephus, werd geboren (*Hinthamerstraat, wijk D nr 40*) 12 april 1902 en overleed 1 april 1904, *oud drie en twintig maanden. ten acht ure des voormiddags*.
9. Gerdina Elisabeth, werd geboren (*Hinthamereinde, wijk D nr 40*) 21 augustus 1903 en overleed 13 december 1903, *oud drie maanden, ten tien ure des namiddags*.
10. Elisabeth Cornelia Josephina, geb.15-06-1905 (*Hinthamerstraat, wijk D nr 40*)

Afb. 10: Hinthamerstraat bij de Geerdingbrug

- IVc. Adrianus Franciscus Henricus Maria GEENEN, een zoon van Gerardus Alphonsus Maria (IIIc) en Maria Anna van HAL, geboren (*Clarastraat, wijk F nr 63^[78]*) 7 oktober 1890. Hij was brievenbesteller, later hoofdbesteller, bij de posterijen en woonde in 1928 op het adres Lange Tuinstraat 26. Hij overleed 5 november 1951. Adrianus trouwde 7 juli 1921 met Johanna Maria Hermine HEERINGS (*Rölekes*), een dochter van Hendrikus HEERINGS en Anna Adriana RÖLEKES. Zij was als onwettig kind geboren Woensel 9 mei 1891 en was gewettigd bij het huwelijk van haar ouders Woensel 2 november 1892.

Afb. 11: Clarastraat

Uit dit huwelijk vier dochters en een zoon:

1. Petronella Maria, werd geboren 17 mei 1923.
2. Maria Hermina, werd geboren 22 augustus 1924.
3. Franciscus Alphonus, werd geboren 20 oktober 1927.
4. Johanna Francisca, werd geboren 26 april 1933.
5. Louise Catharina, werd geboren 27 augustus 1936.

- IVd. Eugène Martinus Johannes GEENEN, een zoon van Gerardus Alphonsus Maria (IIIc) en Maria Anna van HAL. Hij werd geboren (*Hinthamerstraat, wijk D nr 40*) 31 oktober 1898. Ook Eugène werd kapper. Hij woonde en werkte in 1928 op de adressen Kronenburgerstraat 5 en Eikendonkplein 9. Eugène trouwde 18 oktober 1921 met Cornelia Johanna van der BRUGGEN, een dochter van Hendrikus en Maria Wilhelmina PENNING, die was geboren Vught 15 maart 1895.

Uit dit huwelijk kwamen vier kinderen voort:

1. Maria Wilhelmina Petronella, geboren 12 mei 1922.
2. Eugenius Cornelis Henricus, geboren 14 december 1923. Hij was kapper en overleed Wilhelmshaven (D) 23 april 1945.
3. Henricus Alphonsus, geboren 3 januari 1930.
4. Wilhelmus Maria, geboren 16 november 1934.

- Iib. Cornelis GEENEN, een zoon van Leonardus Petrus Adrianus (Ia) en Maria Theresia Wilhelmus KLEIJSSSEN, werd geboren Eindhoven 9 maart 1829. Na enkele jaren als broodbakkersknecht in 's-Hertogenbosch te hebben gewerkt vestigde hij zich als zelfstandig broodbakker. Het gezin is ongeveer 1858 naar Amsterdam verhuisd. Het gezin woonde daar in 1858 op het adres Achterburgwal, Kanton 1, Buurt B nr 14 en in 1861 op het adres Haarlemmer Houttuinen, Buurt M nr 146. Ruim vijftien jaar later, 24 november 1876, werden zij uitgeschreven naar Rotterdam. In 1878 woonde Cornelis op het adres Dirkssmitsstraat 65 Rotterdam^[79]. Hij overleed Rotterdam 11 januari 1887. Cornelis trouwde 18 juni 1853 met Paulina Berendina Maria RELIK, een dochter van Andreas (*kroeghouder*) en Joanna van SOELEN, geboren Gorinchem 15 maart 1823. Zij overleed te Rotterdam (*Nieuwe Binnenweg 33*) 10 augustus 1909, *des namiddags elf uur*.

Uit hun huwelijk werden zes kinderen geboren:

1. Wilhelmus Joannes, geboren (*Fonteinstraat, wijk E nr 228^[80]*) 24 juni 1853 en overleden Rosmalen 24 juni 1932 *des voormiddags ten half twaalf ure*, ongehuwd.
2. Leonardus Petrus, geboren (*Fonteinstraat, wijk E nr 228*) 11 maart 1855 en overleden Amsterdam (*Gasthuis*) 9 november 1858.
3. Johanna Stephana Catharina, geboren 11 maart 1857, volgt IIIId.
4. Andries Cornelis George, geboren Amsterdam 20 juni 1859, volgt IIIe
5. Leonardus Petrus, geboren Amsterdam (*Haarlemmer Houttuinen, Buurt M nr 148*) 9 december 1861, volgt IIIf.
6. Theresia Henrica Geertruida, geboren Amsterdam 1 februari 1865, volgt IIIg.

- IIIId. Johanna Stephana Catharina GEENEN, een dochter van Cornelis (Iib) en Paulina Berendina Maria RELIK werd geboren (*Fonteinstraat, wijk E nr 228*) 11 maart 1857. Johanna trouwde Rotterdam 19 april 1882 met Josephus Hendrik GOVERS, een zoon van Josephus Hendrik en Jacoba van PELT, geboren Rotterdam 14 mei 1858. Uit dit huwelijk twee kinderen:

1. Jacoba Paulina, geboren Rotterdam 25 augustus 1882.
2. Paulina Theresia Antonia, geboren Rotterdam 13 juni 1886.

Afb. 12: Fonteinstraat

IIIe. Andries Cornelis George GEENEN, een zoon van Cornelis (IIb) en

Paulina Berendina Maria RELIK, werd geboren Amsterdam 20 juni 1859. Hij was winkelier^[79] en woonde in de jaren 1887-1888 op het adres Roode Zand^[81] 22 Rotterdam^[79]. Andries trouwde Rotterdam 3 december 1884 met de jonge weduwe Grietje den TURK (*Vermaas*), een dochter van Hendrik Johannes en Grietje VERMAAS. Zij was als onwettig kind geboren Rotterdam 23 oktober 1859.

Hendrik erkende haar als dochter 14 januari 1874 nadat hij bijna tien jaar eerder Dordrecht 1 juni 1865 met haar moeder Grietje VERMAAS was getrouwd.

Grietje was voor haar huwelijk met Andries getrouwd Rotterdam 15 oktober 1879 met Fredrik Christoffel

Johannes van STRAALen, een zoon van Pieter en Teuntje Johanna MIDDENDORP.

Zij is, 28 jaar oud, overleden Rotterdam 26 april 1888.

Uit het huwelijk van Andries en Grietje twee kinderen:

1. Paulina Bernardina Maria, geboren Rotterdam 17 augustus 1885.
2. Elizabeth, geboren Rotterdam 21 September 1886 en overleden Rotterdam 17 februari 1887. Het is tot dusver onbekend waarheen Andries met dochter Paulina na het overlijden van zijn vrouw is vertrokken.

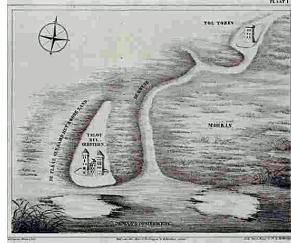
IIIff. Leonardus Petrus GEENEN, een zoon van Cornelis (IIb) en Paulina Berendina Maria RELIK, geboren Amsterdam 9 december 1861. Hij was uitdrager^[79] en later koopman^[79] van beroep en woonde 1890-1891 op het adres Goudserijweg 266 Rotterdam^[79] en in 1895 Krattensteeg^[82] 2 Rotterdam^[79]. Leonardus trouwde Rotterdam 21 maart 1888 met Maria Josephina BEK (*Blokpoel*). Zij was een dochter van Johannes (*matroos bij's Rijks Marine*) en Josephine Thérèse Henriët

BLOKPOEL (*dienstbode, koopvrouw*), als onwettig kind geboren 's-Gravenhage 4 januari 1862 en erkend bij het huwelijk van haar ouders Rotterdam 16 september 1863.

Voordat Leonardus en Maria in het huwelijk traden waren uit hun relatie twee kinderen geboren:

1. Josephine, geboren Rotterdam 16 januari 1881, volgt IVe.
2. Paulina Johanna Maria (*Bek*), werd als Paulina trouwde Rotterdam 1 maart 1911 met Hendricus Wilhelmus Alphonsus KOSTER, een zoon van Wilhelm KOSTER en Maria Alberdina JANSEN, die was geboren Amsterdam circa 1886.

Leonardus en Maria zijn gescheiden Rotterdam 27 juni 1893. Maria trouwde daarna Rotterdam 4 november 1896 met Johan Frederik BIJLOW, een in Kopenhagen geboren zoon van Christian Frederik en Marie Lovise KROLL.

Afb. 13: Plattegrond van Rotterdam, circa 1000, met het kasteel Bulgersteyn op het Rode Zand (bron: www.gemeentearchief.rotterdam.nl/>afbeeldingen)

Afb. 14: Krattensteeg Rotterdam begin 20^e eeuw (bron: www.stadsarchief.rotterdam.nl/>afbeeldingen)

Leonardus hertrouwde, hij is dan ziekenoppasser van beroep, Rotterdam 9 juni 1897 met Catharina de JONG, een dochter van Simon (*sleeper*) en Johanna Maria MÖLLENKAMP. Catharina was geboren Rotterdam 21 februari 1864.

IVe. Josephine GEENEN (*Bek*), een dochter van Leonardus Petrus (IIIe) en Maria Josephina BEK, werd als onwettig kind geboren Rotterdam 16 januari 1881. Zij is erkend door haar ouders bij hun huwelijk. Josephine trouwde Rotterdam 21 juni 1899 met Paul Hugo SCHWARZ (*Terlinden*), een zoon van Hugo Paul Albert en Helena Sophia TERLINDEN, die als onwettig kind was geboren Rotterdam 12 mei 1877. Paul was gewettigd bij het huwelijk van zijn ouders Rotterdam 22 augustus 1877.

Uit dit huwelijk twee kinderen:

1. Hugo Paul Albert, geboren Rotterdam 5 oktober 1900.
2. Maria Josephina Christina Paulina, geboren Rotterdam 25 augustus 1902. Het huwelijk van Josephine en Paul werd Rotterdam 8 november 1902 door echtscheiding ontbonden. Josephine trouwde voor een tweede maal Rotterdam 10 januari 1906 met Cornelis van de POLDER, een zoon van Willem en Maatje KOOTE, die was geboren Rotterdam 23 november 1885.

IIIg. Theresia Henrica Geertruida GEENEN, een dochter van Cornelis (IIb) en Paulina Berendina Maria RELIK, geboren Amsterdam 1 februari 1865. Zij is overleden Rotterdam 24 augustus 1924.

Theresia trouwde Rotterdam 17 augustus 1887 met Petrus Hermanus TERMEER, een zoon van Maria Margaretha TERMEER, die *als onwettig kind* was geboren Leiden 7 december 1865. Zijn moeder trouwde nadien Leiden 11 mei 1870 met Gerardus CORNET, een zoon van Louis en Maria BOELE, die was geboren Leiden 26 maart 1836. Gerardus was gasfitter van beroep en weduwnaar van Catharina Johanna PERSOON, bij wie hij drie kinderen had verwekt. Petrus TERMEER verhuisde na een ongeval als rentetrekker 20 augustus 1926 vanuit Rotterdam naar het RK Liefdegesticht St. Petrus aan de Kloosterdreef in Woensel te Eindhoven. Hij overleed ruim en maand later Eindhoven 2 oktober 1926.

Uit dit huwelijk werden twaalf kinderen geboren:

1. Maria Margaretha Johanna, geboren Rotterdam 11 december 1887 en overleden Rotterdam 6 juni 1963.
2. Paulina Bernadina Maria, geboren Rotterdam 1 mei 1889.
3. Cornelis Wilhelmus, geboren Rotterdam 30 april 1891.
4. Petrus Hermanus, geboren Rotterdam 6 juni 1893.
5. Josephus Wilhelmus, geboren Rotterdam 5 augustus 1894.
6. Gerardus Anthonius, geboren Rotterdam 12 mei 1896.
7. Wilhelmus Antonius, geboren Rotterdam 15 maart 1898.
8. Marinus, geboren Rotterdam 26 februari 1900.
9. Andreas Cornelis George, geboren Rotterdam 15 december 1901.
10. Theresia Henrica Geertruida, geboren Rotterdam 7 oktober 1903.

11. Petrus Johannes, geboren Rotterdam 18 juli 1907.

12. Karel, geboren Rotterdam 27 augustus 1908

3. De Bossche nakomelingen van Paulus (*Paul*) Arnoldus GEENEN

Ib. Paulus Arnoldus GEENEN was één van de zonen van Arnoldus Martinus en Catharina Paulus CUIJPERS alias de LOUWERE. Hij werd geboren in Hout, (*Zesgehuchten*) en gedoopt Geldrop 27 september 1731. Hij was landman en werd begraven Heeze 20 juni 1774. Paul trouwde Heeze 2 februari 1755 (*bruidgom afkomstig uit Zesgehuchten*) met Jenneke Willems van der SANDE, een dochter van Wilhelmus Joannes en Maria Franciscus van ASTEN, die was gedoopt Heeze 29 mei 1734. Jenneke werd begraven in Heeze 10 juli 1774.

Uit dit huwelijk werden 9 kinderen geboren:

1. Wilhelma Paulus, gedoopt Heeze 24 november 1755 (*de vader staat vermeld als Paulus Martinus*) en overleden voor 16 november 1780^[83].
2. Catharina Paulus, gedoopt Heeze 8 oktober 1757 en begraven Heeze 6 augustus 1796.
3. Wilhelmus Paulus, gedoopt Heeze 4 augustus 1759 en overleden Heeze 31 januari 1833.
4. Arnoldus Paulus, gedoopt Heeze 23 december 1761 en overleden Voorburg [zh] 21 november 1820.
5. Martinus Paulus, gedoopt Heeze 25 maart 1764 en overleden Heeze 3 september 1819.
6. Joannes Paulus, gedoopt Heeze 30 maart 1766 en overleden voor 16 november 1780^[84].
7. Joanna Maria Paulus, gedoopt Heeze 25 juli 1767 en overleden Heeze 22 maart 1819.
8. Henricus Paulus, gedoopt Heeze 9 december 1769, volgt Iic
9. Maria Paulus, gedoopt Heeze 29 februari 1772 en overleden Leende 19 juli 1857. In 1777 legde Delis van DOORN de eed af als voogd over de kinderen van Paulus Aart GEENEN en Johanna Willem van de SANDEN^[85]. De kinderen-erfgenamen: Catharina Paulus GEENEN (*geassisteerd door Hendrick BOCK*), Wilhelmus Paulus GEENEN, en de minderjarigen Arnoldus, Martinus, Hendrik, Jenne Marie, en Marie (*vertegenwoordigd door hun momboirs Goort Francis van ASTEN, uit Heeze, en Dielis van DOORN, van Zesgehuchten*) kwamen in februari 1784 de onderlinge toedeling van de vaste goederen overeen "gedevolveert en nagelaten binnen Heeze in de Sesgehuchten en Geldrop" in de nalatenschap van hun ouders waaronder "1 huijsingen bestaande in woonhuys, stalling, schuur en verdere toebehoren, hof en aangelahh staande 1 drie deelen genaamd 'dat aangelah van Peeter Weerts kinderen' 143 roeden"^[86]. Bijna vier jaar later^[87] legde Wilhelmus RIEMS, vorster van Heeze, beslag op de goederen van de kinderen. Hij deed zulks op last van Jan Claas SAK, collecteur der 's lands verponding, voor een bedrag groot eene gulden, vijf stuyvers en tien penningen wegens een belastingschuld.

Iic. Henricus (*Hendrik*) Paulus GEENEN, de jongste zoon van Paulus Arnoldus GEENEN (Ib) en Joanna Wilhelmus van der SANDE, werd gedoopt Heeze 9 december 1769. Hij was timmermansnecht en houtzager van beroep. Bijna 25 jaar na de beslaglegging door Wilhelmus RIEMS op last van Jan Claas SAK ontving Hendrik 10 april 1805 een borgbrief voor Vught om aldaar te trouwen^[88]. Hendrik overleed (*Vonderstraatje, wijk F nr 70*^[89]) 10 september 1831, *om acht ure des morgens*. Hendrik trouwde Vught 5 mei 1805 (*bruidgom: jm, geboorteplaats: Heeze bij Leende, woonplaats: Vught; bruid: jd, geboorteplaats: Boxtel, woonplaats: 's-Hertogenbosch*) met Barbara Arnoldus van der MEIJDEN, een dochter van Arnoldus en N.N.^{[90],[91]}. Zij was geboren in Boxtel en is overleden Rosmalen 25 februari 1815.

Uit dit huwelijk één dochter:

1. Joanna Henricus GEENEN, gedoopt Nuland 4 mei 1806 en overleden vóór 15 augustus 1819.

Hendrik trouwde voor de tweede maal Sint-Michiëlsgestel 31 mei 1819 met Wilhelmina Franciscus van ROOSMALEN, een dochter van Franciscus en Anna Maria van de VEN, een arbeidster die was gedoopt Sint-Michiëlsgestel 1 juni 1793. Zij overleed (*Windmolenbergstraat, wijk D nr 450*^[92]) 28 mei 1857.

Uit hun huwelijk zeven kinderen:

1. Johanna, geboren 15 augustus 1819, volgt IIIh.
2. Paulus, geboren 15 maart 1821, volgt IIIi.
3. Francis, geboren (*Diepstraat, wijk D nr 405*^[93]) 7 november 1822 en overleden (*Vonderstraatje, wijk F nr 70*) 11 oktober 1832.
4. Johanna Maria, geboren 17 december 1824, volgt IIIj.
5. Arnoldus, geboren (*Schilderstraat, wijk D nr 609*^[94]) 25 augustus 1827.
6. Catharina, geboren (*Schilderstraat, wijk D nr 609*) 28 september 1828 en overleden (*Meneasplaats, wijk F nr 264*) 18 maart 1830.
7. Martinus, geboren (*Meneasplaats, wijk F nr 264*^[95]) 10 september 1830 en overleden (*Vonderstraatje, wijk F nr 70*) 1 september 1831.

Afb. 17: Windmolenbergstraat.

IIIh. Johanna GEENEN, een dochter van Henricus Paulus (Iic) en Wilhelmina Franciscus van ROOSMALEN, werd geboren (*Hinthamerstraat, wijk C nr 321*^[96]) 15 augustus 1819. Zij was water- en vuurverkoopster, winkelierster, en tapster. Johanna is overleden (*Oostwal, wijk E nr 205*^[97]) 13 januari 1885. Johanna trouwde 12 augustus 1843 met Leonard van OSCH, een zoon van Jean en Allegonda SIMAN (*Saman*), die was geboren Orten, *banlieue de Bois leduc*^[98], 2 december 1812. Hij was arbeider van beroep. Hij is overleden (*Sint Jacobskerkhof, wijk D nr 457*^[99]) 22 maart 1846.

Dit huwelijk bracht een zoon voort:

1. Johannes, geboren (*Sint Jacobs Kerkhof, wijk D nr 305_[100]*) 2 november 1843.

Begonnen als pakhuisnecht woonde hij van 1908 tot 1910 als koopman op het adres Nieuwe Hofstad 12. Hij overleed 19 oktober 1920.

Johannes trouwde 7 november 1884 met de weduwe Antonia VOGELS, een dochter van Johannis en Anna TOONEN, geboren Oijen (*Oijen en Teeffelen*) 1 maart 1845. Zij is overleden (*Gasthuisstraat, wijk C nr 32_[101]*) 28 april 1892. Voor zij met Johannes trouwde was Antonia getrouwd 6 november 1880 met Dirk de KRUIJF, een zoon van Teunis en Cornelia PEEK.

Hij trouwde voor een tweede maal 11 oktober 1893 met Johanna Adriana Maria BECKERS, een dochter van Joseph en Maria Margaretha HEESELS, geboren (*Marktstraat, wijk A nr 45_[102]*) 1 november 1852, arbeidster, † 17 maart 1926, (*Johanna trouwde eerder 26 juli 1890 met Jacobus van der VLOET, een zoon van Johannes en Catharina van ZELST*).

Johanna trouwde voor een tweede maal 12 december 1857 (*bridegom afkomstig van Sint Michielsgestel en wonende 's-Hertogenbosch, bruid en bruidegom verklaren beide niet te kunnen schrijven; staande het huwelijk vindt erkenning van hun kind Wilhelmina plaats*) met Jan VERHOEVEN, een zoon van Willem (*smid*) en Antonia VERSANTVOORT, geboren Schijndel 24 oktober 1825.

Hij was boerenknecht, schippersknecht en later schipper.

Jan VERHOEVEN, *oud 30 jaar, boerenknecht*, had 3 juni 1855 samen met Arnoldus van der DONK, *23 jaar, boerenknecht*, vis gestolen uit vistuigen van M.

SCHUURMANS op of nabij het gehucht Klooster onder Den Dungen. Zij waren 16 augustus 1855 veroordeeld tot gevangenzetting gedurende veertien dagen en tot hoofdelijke betaling van de kosten van het rechtsgeding, begroot op zeven gulden en een en een halve cent_[103].

Jan is overleden (*Hinthamereind, wijk E nr 223_[104]*) 6 oktober 1877.

Jan en Johanna kregen uit hun relatie voor hun huwelijk een kind:

1. Wilhelmina (*Geenen*), als onwettig kind geboren (*Windmolenbergstraat, wijk D nr 466_[105]*) 18 september 1855. Wilhelmina is 12 december 1857 erkend bij het huwelijk van haar ouders. Zij overleed (*De Kleine Hekel, wijk E nr 227_[106]*) 30 november 1878. Wilhelmina trouwde 26 april 1876 met Jacobus Marinus van der LOO, een zoon van Jacobus en Margaretha van SANTVOORT, die was geboren (*Hinthamereind, wijk D nr 218_[107]*) 27 september 1851. Hij was pakhuisnecht en is overleden (*Oostwal, wijk E nr 213_[108]*) 6 maart 1886. Na het overlijden van Wilhelmina hertrouwde Jacobus 4 augustus 1880 met Johanna KROESEN, een dochter van Joannes en Dina KIVIT.

Afb. 18: Gasthuisstraat.

III. Paulus GEENEN, de oudste zoon van Henricus Paulus (IIc) en Wilhelmina Franciscus van ROOSMALEN, werd geboren (*Hinthamerstraat, wijk C nr 153_[109]*) 15 maart 1821. Hij was huisschildersknecht en overleed (*Keizerstraat, wijk G nr 230_[110]*) 31 december 1862, *om drie ure des nachts*. Paulus trouwde 3 juli 1852 met

Antonia VERHEIJDEN, een dochter van Arnoldus en Petronella de HART, geboren Hedikhuizen 3 juni 1826. Bij haar huwelijk met Paulus was zij dienstmeid. Na het overlijden van Paulus trouwde zij 27 oktober 1863 met Johannes KORVERS, een zoon van Francis en Geertruij van den BIGGELAAR. Na diens overlijden trouwde zij voor een derde maal 9 november 1882 en wel met Antonius MULDER, een zoon van Hendrikus en Geertruida van HELVOORT. Antonia is overleden 10 februari 1902.

Uit het huwelijk tussen Paulus en Antonia een zoon:

1. Henricus Josephus, die werd geboren (*Keizerstraat, wijk G nr 245_[111]*) 3 maart 1858 en overleed (*Keizerstraat, wijk G nr 245*) 17 maart 1858, *in den ouderdom van veertien dagen*.

IIIj. Johanna Maria GEENEN, een dochter van Henricus Paulus GEENEN (IIc) en Wilhelmina Franciscus van ROOSMALEN, werd geboren (*Diepstraat, wijk D nr 405*) 17 december 1824. Zij werkte als baker. Johanna is overleden 29 oktober 1904, *ten zeven ure des namiddags*. Johanna trouwde 9 november 1850 met Frederik RAS, een zoon van Petrus en Maria BOS. Hij was geboren Alkmaar 30 mei 1821 en bij zijn trouwen touwslager, later werd hij machinist. Hij overleed (*Windmolenbergstraat, wijk E nr 43_[112]*) 31 maart 1876.

Uit dit huwelijk een zoon en een dochter:

1. Laurentius Henricus Michael, die werd geboren (*Hinthamereind, wijk D nr 69_[113]*) 29 september 1867. Hij werd spiegelmaker. Onduidelijk is wat de aanleiding was voor Ludovicus Hendricus van HOOGSTRATEN om de voorgaande zondag te beweren dat Laurentius hem had gezegd dat hij een dief zou zijn. Het leidde er in elk geval toe dat in de avond van 28 juni 1890 Laurentius samen met Jan STAP, *21 jaar, spiegelmaker*, en Franciscus Hendricus KRIJBOLDER, *18 jaar, smid*, verhaal bij hem ging halen. Dus toen Ludovicus bevestigend antwoordde op Laurentius' vraag "*houdt gij vol dat ik Zondag zou hebben gezegd, dat gij een dief zijt*" vielen er klappen. Het kost de drie kameraden ieder een geldboete van drie gulden_[114]. Enkele maanden later trouwde Laurentius 8 november 1890 met Petronella Antonia KRIJBOLDER, een dochter van Franciscus Henricus (*smid*) en Jacoba Johanna van MEEUWEN die was

Afb. 19: Keizerstraat.

Afb. 20: Korte Waterstraat.

geboren (Waterstraat, wijk C nr 25^[115]) 24 december 1869. Zij overleed 9 december 1946. De alerte gemeenteveldwachter LAMBREGTS trof in de nacht van 24 op 25 juni 1892 een ‘aan beklaagde toebehoorenden en loslopenden hond, reeds meer dan drie maanden in beklaagde’s bezit’ op de openbare straat aan. Laurentius, hoofd van een huisgezin, blijkt voor die hond niet (binnen acht dagen na het in ‘t bezit komen) aangifte en betalingen bij de gemeente ontvanger te ‘sBosch te hebben gedaan. Hij wordt 10 januari 1893 bij verstek veroordeeld tot een boete van vijf gulden subsidiair een dag hechtenis. Aan kosten voor de rechtbank en de deurwaarder is hij nog eens f 3,05 extra kwijt^[116].

Blijkbaar heeft Laurentius in 1892 last van een ernstig dipje want in de nacht van 9 op 10 juli van dat jaar sloeg hij twee ruiten in van het huis van mevrouw G. SMITS, weduwe van A. MEIJER. Omdat Laurentius drie maanden later niet ter zitting komt opdagen ontbreekt echter zijn verhaal over de ware toedracht. Hij wordt bij verstek veroordeeld tot een geldboete van twaalf gulden subsidiair twaalf dagen hechtenis plus betaling van f 4,75 aan gerechtelijke kosten^[117]. En dat jaar is het nog niet afgelopen met zijn slechte gesteldheid want in de namiddag van 20 december zit hij opgesloten in cel n°.5 van het arrestantenlokaal in het gebouw van het Paleis van Justitie te ‘s-Hertogenbosch. Ter zitting op 14 maart 1893 bekent hij dat hij aldaar ‘aan een natuurlijke behoefte wilde voldoen en toen moedwillig eene ruit van het vensterraam dier cel stuk sloeg’. Niet echt handig want het kost hem zeven dagen gevangenisstraf plus twee gulden^[118]. Het blijft dan ongeveer vijf jaar rustig totdat Laurentius op

6 september 1897 de in ‘de rechtmatige uitoefening zijner bediening surveillereenden’ in uniform geklede agent der politie en onbezoldigd Rijksveldwachter Lukas MATTER in diens tegenwoordigheid op de openbare weg de woorden “leelijke ploert, rotzak, dievenleider” beledigend toevoegt. Het ambtsedig verbaal van Lukas geeft een aardig doorzicht in Laurentius’ temperament en in de relatie met zijn vrouw: ‘... (hij) werd door beklaagdes vrouw ter

Afb. 21: Berewoudstraat.

assistentie geroepen tegen harer man, omdat deze in hunne woning opspeelde en haar daarin niet wilde toelaten; dat relatant die woning betrad, den beklaagde aanmaande zich rustig te houden en zijne vrouw in hunne woning toe te laten, door beklaagde echter uit die woning werd verwezen en toen ... beiden op de openbare straat waren gekomen’. Waarna Laurentius de gewraakte woorden had gebezigd. De rechters oordeelden dat sprake was van eenvoudige belediging van een ambtenaar in functie en veroordelen hem 28 oktober van dat jaar - wederom bij verstek - tot een gevangenisstraf van acht dagen^[119].

2. Frederica Maria werd geboren (Hinthamereind, wijk D nr 69) 1 februari 1864. Frederica trouwde, als dienstbode, 7 mei 1886 met Wilhelmus Johannes van ROIJ, een zoon van van Jacobus (timmerman) en Catharina van SAS (Pas). Wilhelmus was geboren (Berewoudstraat, wijk H nr 66^[120]) 9 november 1861. Hij was beeldhouwer.

Noten:

- [68] In 1909 gewijzigd in Schilderstraat 29 zie ook voetnoot 10.
- [69] Het huis Wijk L nr 414 uit 1887 is niet herleidbaar (1909).
- [70] Geboortedatum = datum geboorteakte.
- [71] Het huis in 1909 staande ter hoogte van Smalle Haven 143-145 is tussen 1943 en 1984 onbewoonbaar geraakt
- [72] Het adres Wijk F nr 212 uit 1887 zou in 1909 niet zijn op de Beurzenstraat maar op de Kemelsharenhoek. Het in 1909 toegewezen huisnummer zou dan nr. 3 zijn
- [73] Het adres is vervallen
- [74] In 1909 gewijzigd in Smalle Haven 48d
- [75] In 1909 gewijzigd in Sint-Geertruikerkhof 17
- [76] In 1909 gewijzigd in Schilderstraat 12/14 zie voetnoot 10.
- [77] In 1909 gewijzigd in Hinthamerstraat 144, links van de Geerlingbrug
- [78] In 1909 gewijzigd in Clarastraat 13
- [79] Gemeentearchief Rotterdam, Adresboeken 1808 t/m 1939.
- [80] Het adres Wijk E nr 228 uit 1857 is niet herleidbaar
- [81] De naam Roode Zand herinnert aan de rode zandplaat, die vroeger in de Maas bij de monding van het riviertje de Rotte lag. Het grondgebied van de ambachts-heerlijkheid het Roodezand werd in 1358 bij de stad getrokken en later ommuurd. Op deze plaats heeft het kasteel Bulgersteyn gelegen. In 1942 is de straatnaam vervallen, sinds 1953 herinnert de Rodezandhof aan deze lokatie
- [82] De Krattensteeg in Rotterdam liep van de Westewagenstraat naar de Delftsevaart in het verlengde van de Leeuwenstraat. De Krattenbrug heette oorspronkelijk Bagijnenbrug. Bij besluit B&W 15 december 1953 werd de naam van de steeg ingetrokken.
- [83] Wilhelma is niet onderworpen aan de beslaglegging van 16 november 1780.
- [84] Joannes is niet onderworpen aan de beslaglegging van 16 november 1780.
- [85] RHCE, RA HLZ, Collectienr. A-0210, Inventarisnr. 2051; Heeze, 1777.
- [86] RHCE, RA HLZ, Inventarisnr. 1680, Folio 25v v; Heeze, 25 maart 1784.
- [87] RHCE, RA HLZ, Inventarisnr. 1677, Folio 115v; Heeze, 16 november 1780.
- [88] RHCE, RA HLZ, Inventarisnr. 1696, Folio 116v; Heeze, 10 april 1805.
- [89] Het adres Wijk F nr 70 uit 1857 is niet herleidbaar
- [90] Op zondag 24 april 1768 trouwen te Vught voor schepenen Arnoldus MEIDEN, *jm van Boxel wonende te Vught*, en Helena MEIJDEN, *jd van Vught wonende te Vught (BHIC, RANB, Reg. 12, folio 4 r/v: vSch; Vught, 24 april 1768)*.
- [91] De weduwe Arnoldus van der MEIJDEN woont 1811-1817 in de Luissel te Boxel op huisnummer 365, welk huis eigendom is van Arnoldus van GAALLEN (*BHIC, Klapper op de Kohieren van de Personele en Mobilare Belasting en de Belasting op Deuren en Vensters: huiseigenaren en hoofdbewoners (Boxtel) 1811-1821, door G. van Houtum*).
- [92] Het adres Wijk D nr 450 uit 1822 is niet herleidbaar. De Windmolenbergstraat dankt haar naam aan een windmolen, die achter Reinier van Arkel heeft gestaan en vermoedelijk bij het Bethaniëklooster behoorde. De Windmolenbergstraat had ook Straat der Gasthuizen genoemd kunnen worden, er hebben er liefst vijf in gestaan. In 1393 stichtte Aert KEIJTS een gasthuis voor 13 oude vrouwen. Het Meel-mansgasthuis voor 13 oude mannen kwam in 1400 tot stand. Het Jan van Gastbeeksgasthuis, eveneens voor 13 oude mannen, dateert uit 1612. Tenslotte werden in 1651 twee gasthuizen door Hester van GRIENSVEN opgericht: een voor 15 arme mannen en een voor 7 oude vrouwen. Alle gasthuisjes zijn inmiddels verdwenen, ze zijn in 1811 opgegaan in de Godshuizen zie ook voetnoot 42.
- [93] Het adres Wijk D nr 405 uit 1822 is vervallen zie ook voetnoot 42.

- [94] Het adres Wijk D nr 609 is niet herleidbaar zie ook voetnoot 10.
- [95] Het adres Wijk F nr 264 noch de naam Meneasplaats is herleidbaar.
- [96] Het adres Wijk C nr 321 is niet herleidbaar.
- [97] Het adres Wijk E nr 205 uit 1885 zou in 1909 niet zijn aan de Oostwal maar aan het Sint Jacobskerkhof. Het in 1909 toegewezen huisnummer zou dan nr. 35 zijn.
- [98] Bij de volkstelling van 1822 woont Jan van OSCH, daghuurder, 50 jaar oud, Rooms, afkomstig van Berlicum, samen met zes andere personen in het huis op adres Orthen nr 10.
- [99] Het adres Wijk D nr 457 is niet herleidbaar.
- [100] Het adres Wijk D nr 305 is niet herleidbaar.
- [101] Waarschijnlijk is bedoeld het adres Gasthuisstraat, Wijk C nr 32a. Het in 1909 toegewezen huisnummer zou dan nr. 2 zijn.
- [102] Het adres Wijk A nr 45 is niet herleidbaar.
- [103] BHIC, Toegangsnummer 24, Inventarisnummer 48, Rolnummer 48.
- [104] Het adres Wijk E nr 223 uit 1887 zou in 1909 niet zijn aan het Hinthamereind maar aan het Sint Jacobskerkhof. Het in 1909 toegewezen huisnummer zou dan nr. 77 zijn zie ook voetnoot 106.
- [105] Het adres Wijk D nr 466 is niet herleidbaar zie ook voetnoot 42.
- [106] De Kleine Hekel (*tussen de Zuid-Willemsvaart en Bastion Baselaar*) is vervallen. Het adres Wijk E nr 227 uit 1878 zou in 1909 echter niet zijn aan De Kleine Hekel maar aan het Sint Jacobskerkhof. Het in 1909 toegewezen huisnummer zou dan nr. 77 zijn zie ook voetnoot 104.
- [107] Het adres Wijk D nr 218 is niet herleidbaar
- [108] Het adres Wijk E nr 213 uit 1886 zou in 1909 niet zijn aan de Oostwal maar aan het Sint Jacobskerkhof. Het in 1909 toegewezen huisnummer zou dan nr. 53 zijn.
- [109] Het adres Wijk C nr 153 is niet herleidbaar.
- [110] Het adres Wijk G nr 230 is niet herleidbaar.
- [111] Het adres Wijk G nr 245 is niet herleidbaar.
- [112] In 1909 gewijzigd in Windmolenbergstraat 38.
- [113] In 1909 als adres vervallen.
- [114] BHIC, Toegangsnummer 24, Inventarisnummer 241, Rolnummer 110.
- [115] In 1909 gewijzigd in Korte Waterstraat 13, het oorspronkelijke huis bestaat niet meer. Het huidige adres is onderdeel van een in 1916 ontworpen gebouwencomplex met de status van rijksmonument. Voorheen was de Korte Waterstraat een driezijdig gesloten cul-de-sac, maar zij is nu via een voetgangersdoorgang met de langs de achterzijde stromende Binnendieze verbonden.
- [116] BHIC, Toegangsnummer 24, Inventarisnummer 269, Rolnummer 34.
- [117] BHIC, Toegangsnummer 24, Inventarisnummer 264, Rolnummer 163.
- [118] BHIC, Toegangsnummer 24, Inventarisnummer 271, Rolnummer 99.
- [119] BHIC, Toegangsnummer 24, Inventarisnummer 324, Rolnummer 162.
- [120] De naam Berewoudstraat (een zijstraat van de Vughtstraat) is afgeleid van "Berwoutstraat". Deze straat, soms verbasterd tot Berberstraat, ontving haar naam van Arnout BERWOUTS uit een oud-Bosch geslacht, die in 1352 het recht kocht, de stadsmuur aldaar te mogen betimmeren. Het adres Wijk H nr 66 uit 1861 zou in 1909 echter niet zijn aan de Berewoudstraat maar aan Achter den Boogaard. Het in 1909 toegewezen huisnummer zou dan nr. 19 zijn.

Opmerking van de redactie:

- De in deze voetnoten vermelde omnummeringen van huisnummers in 1909 alsmede wijzigingen/ verdwenen straten/ stegen kunt u terugvinden via de site: (www.bossche-encyclopedie.nl/Huisnummeromnummering_1909)
- pag. 106: Barbara Arnoldus van der Meijden, genoemd onder Ilc is gedoopt Boxtel 28 februari 1766, dochter van Aert Jan van der Meijden en Maria van Lier. (Let op: dat betekent ook dat noot 90 op pag. 110 over een ander ouderpaar gaat, en dat ook noot 91 discutabel is!)

LEDEN STELLEN ZICH VOOR

J.C. Jansen uit Eindhoven jcg.m.jansen@online.nl 040-2814080

De heer Jos Jansen is 65 jaar en was technisch tekenaar van beroep. Nu hij gepensioneerd is heeft hij de tijd gevonden om zijn hobby, genealogie, verder uit te diepen. Hij is pas een jaar bezig, maar heeft intussen toch al een paar ordners met gegevens vol gekregen. Dhr. Jansen is op zoek naar de familie van willebrordus (Wilbert) Cornelissen cq Peeters geboren in Asten 1744. En van Maria Francis Berkers, geboren in Someren 1757. De andere tak is Michiel (migiël) Jansen uit Borkel, overleden op 1 januari 1822 en Helena Kerkhofs, gestorven in 1822. Hij is nu nog bezig met de Burgerlijke Stand, dus vanaf begin 1800. Uit de Doop-Trouw-en Begraafboeken van de diverse archieven zal hij zeker meer gegevens kunnen halen. De gegevens die hij nu heeft komen van o.a. het RHCe en van internet (Genlias).

Vooralsnog maakt hij geen gebruik van een computerprogramma, maar wat niet is kan komen. Op onze afdelingsavonden, die hij bezoekt, wil hij informatie over eventuele familieleden en hoe hij zijn speurtocht moet voortzetten. Er zijn vast leden die ook familie hebben in genoemde plaatsen.

Andere hobby's van hem zijn sporten en modelbouw.

Y. van Gennip uit Maasdam yvg@hotmail.nl 06 13472863

Yvonne van Gennip, nee niet die, is 45 jaar en werkt als managementassistente. Een half jaar geleden is zij haar speurtocht begonnen naar haar roots. Zij is op zoek naar de familie Van Gennip rond de plaatsen Heeze en Haarlem. De gegevens die zij nu heeft, komen deels van een achterneef van haar vader en deels uit archieven, internet en boeken. Een erg leuke bijkomstigheid is, dat de betovergrootvader van Yvonne en de betovergrootvader van de schaatsster Yvonne, broers waren. Voor het vastleggen van de gegevens maakt Yvonne gebruik van het programma Aldfaer. Zelf schrijft ze verder:

“Ruim 20 jaar geleden had ik al eens een deel van de stamreeks Van Gennip gekregen van een neef van mij. Ik wist dat ik er ooit verder mee zou gaan. Het zou alleen nog een poosje duren. Toen ik ongeveer een halfjaar geleden via LinkedIn contact kreeg met de schaatsster Yvonne van Gennip haalde ik dat stencil weer naar boven, want ik wilde haar natuurlijk laten zien dat ik familie van haar ben. Het stencil was een mooie bouwsteen, maar er klopten ook dingen niet en dus werd het interessant om verder te spitten. Via een oom van mij kwam ik in contact met een achterneef van hem (en van mijn vader, maar mijn vader leeft helaas niet meer). Hij was al meerdere jaren bezig geweest met de stamreeks Van Gennip, alleen door ziekte was dit stil komen te liggen. Door mijn interesse en mijn

bezoekjes aan hem wordt hij nu ook weer actiever en zo helpen we elkaar verder op weg. Mijn vader is geboren in Heeze en ook de geschiedenis van Heeze interesseert mij, mede omdat er veel familieleden hebben gewoond en nog wonen. Dit is ook de reden dat ik mij bij de afdeling KPL heb aangemeld. Ik woon zelf, samen met mijn man in Maasdam (nabij Dordrecht). Ik werk 4 dagen in de week als managementassistente en ben nogal een druk baasje, want ik doe veel aan sport en heb ook nog andere hobby's.

Ondanks het feit dat ik niet heel veel tijd heb om met de stamreeks bezig te zijn, vind ik het een interessante hobby waar ik graag meer tijd voor zou hebben.

Op zich ben ik met de stamreeks Van Gennip bezig, maar in de toekomst wil ik zeker ook een kwartierstaat maken, want aan mijn moeders kant had ik een oom die vele jaren bezig is geweest met de stamreeks Franken (meisjesnaam van mijn moeder) en die heeft mij daar ook ooit een uitdraai van gegeven. Verder heb ik onlangs vernomen dat van de stamboom van mijn oma (moeder van mijn vader) ooit een boek is verschenen "De familie Kuijten". Misschien weet iemand of ik hier nog aan kan komen?

Wat ik mij afvraag is, of er meer mensen van mijn leeftijd bezig zijn met deze hobby? Misschien heb ik wel het "oordeel" dat het vooral oudere mensen zijn die ermee bezig zijn. Daar is overigens niks mis mee hoor, de achterneef van mijn vader is ook 74 en ik heb al veel van hem geleerd! Ik ben alleen benieuwd of er ook jongere mensen met deze hobby bezig zijn. En wellicht zijn er ook andere personen met de achternaam Van Gennip lid van deze vereniging waar ik mee in contact kan komen."

Tot zover het verhaal van Yvonne van Gennip.

Gezien de afstand Maasdam – Eindhoven is het voor Yvonne moeilijk om onze afdelingsavonden te bezoeken. Wel zou zij graag met iemand in contact komen die haar wegwijs maakt bij het RHCE, op woensdag.

Ger Kleinbergen

BIBLIOTHEEK: AANWINSTEN BOEKEN

Bij ons moeder en ons Jet. Brabantse vrouwen in de 19de en 20ste eeuw

Auteurs: Maria Grever en Annemiek van der Veen

Cat.nr: 11-GVR

Hoe leefde 'ons moeder' toen zij jong was, toen zij nog 'ons Jet' werd genoemd? Hoe werd zij opgevoed en hoe voedde zij later háár kinderen weer op? Welke werkzaamheden verrichtte zij in huis, het gezin, het bedrijf en de fabriek? Kortom, hoe richtte zij haar leven in?

In dit boek, waarin 7 artikelen over Brabantse vrouwen in de 19de en 20ste eeuw zijn opgenomen, komen al deze vragen aan de orde. Zo wordt een indruk gegeven van het leven van Brabantse boerinnen, nonnen, kostschoolmeisjes, vroedvrouwen en journalistes. Hiermee wordt een stukje Brabantse vrouwengeschiedenis voor een breed publiek zichtbaar.

Uitgave 1989 - 168 bladzijden

Mensen van klein vermogen - Het kopergeld van de Gouden Eeuw

Auteur: A.Th. van Deursen

Cat.nr: 11-DSN

De schrijver - historicus is erin geslaagd om een levendig beeld te schetsen van hoe men in Holland in de Gouden Eeuw geleefd, gewerkt, gevoeld en gedacht heeft. Het uitzonderlijke van deze fascinerende studie is dat er niet, zoals in de meeste boeken over de Gouden Eeuw, uitsluitend aandacht is voor leden van de maatschappelijke elite, maar dat juist ook het dagelijks leven van de gewone mensen centraal staat. De auteur behandelt dagelijkse onderwerpen als religie, het regeringsbeleid en het huwelijksleven.

Dit boek is door zijn soepele schrijfstijl en mooie illustraties een boek voor iedereen met interesse voor het leven van de gewone mensen in de Gouden Eeuw.

Uitgave 2006 - 455 bladzijden

Van agrarische samenleving naar verzorgingsstaat

Auteurs: H.A. Diederiks, D.J. Noordam, G.C. Quispel en P.H.H. Vries

Cat.nr: 11-DRS

Dit is een boek over maatschappelijke veranderingen in West-Europa, of anders gezegd: over het moderniseringsproces in dit gebied. De auteurs plaatsen het begin van het moderniseringsproces in de agrarische maatschappij en beginnen hun inleiding daarom reeds in de 15de eeuw. Beslissend voor de maatschappelijke en politieke uitkomst van de modernisering vinden zij de manier, waarop de overgang van de agrarische samenleving naar de industriële heeft plaatsgevonden. Dit boek bevat een overzicht van in de vier landen van West-Europa, die het meest typerend waren voor deze veranderingen: Engeland, Nederland, Frankrijk en Duitsland. De verschillen op demografisch, economisch en sociaal gebied tussen die samenlevingen waren in de 15de eeuw groot en ze namen tot het eind van de 19de eeuw toe. Onder invloed van de industrialisatie werden in de 20ste eeuw de overeenkomsten groter. Ook deze laatste ontwikkelingen die uitmondde in de verzorgingsstaat, komen aan de orde. De auteurs behandelen de veranderingen op economisch, sociaal en demografisch gebied in hun onderlinge samenhang. Ook zij besteden zij aandacht aan de ontwikkelingen op het terrein van de mentaliteit en de normen en waarden van de West-Europeanen.

Uitgave 1987 - 452 bladzijden

Co van het Groenewoud

KOPIJ VOOR HET VOLGENDE NUMMER INZENDEN VOOR 1 februari 2013

Tevens bestaat de mogelijkheid om uw advertentie te plaatsen
Voor informatie neemt u contact op met de redactie
e-mailadres: h.unij@hccnet.nl
postadres: Taunus 1 5706 PC Helmond

INDEX KEMPEN- EN PEELLAND over het jaar 2012 samengesteld door Henk Unij

Acker van den 48. Aelders 39, 42. Aelvoert van 42. Akker van den 75. Akkerveken van 101. Anray van 39. Ansems 18. Asten van 105, 105.
Bacon 12. Bagel 41. Bakermans 25, 47. Bakker 52. Barten 71. Basste 42. Beckers 107. Beckum van 42. Bedicks 70. Bedix 70. Beek van 70. Beekhoven van 80. Bek 103, 104. Bekkers 34. Beliën 14. Berckel van 17. Berkers 112. Berwouts 111. Beumer 75, 77. Beurden van 98. Biedijckx 62, 70. Biedix 70. Biggelaar van den 108. Bijlow 103. Blokpoel 103. Blom 49, 99. Bocholt van 63. Bock 105. Bockmeulen (van) 38, 42, 61-63, 65-67, 69-71. Bodinckhuijsen van 42. Boekel van 78. Boekholdt 63. Boele 104. Bonaparte 14. Bonninckhuisen 40. Bont de 98. Bos 108. Bosch 65 van den 71. Both de 39. Boxtel van 6, 110. Braber 19,42. Braems 90. Brandsma 77. Brandt 91. Brante 45. Branten 79. Breemen van 77,79. Breugel van 80. Broeck van den 25. Broeckhoven van 97. Broek van den 80. Bruggen van der 101. Brugger 49. Brussel van 45. Burdorp 77. Bussel van 42.
Camp van de C 26. Cardie 77. Claasen 80. Claassen 76. Cleef van 99. Clocke van der 38. Coenen 50. Conscience 90. Cooth van 40, 42. Coppes 45. Cornelissen 112. Cornet 104. Croef 38. Croonenburg van 6. Cruijnsen van der 100. Cuijk van 16, 40, 41, 61, 63, 67, 69,70. Cuijpers 105.
Damen 74. Declair 90. Deecken 17. Dekker 52. Delen 105. Delfosse 37, 38, 41, 61-63, 65, 66, 69, 71. Delmé 99. Delmee 78, 99. Delwijne 74. Dercks 42. Derckx 63. Dijck van 42, 65, 69, 71. Dijkstra 77. Dirckx 25. Dodoens 38. Donken van der 107. Doomernik 76. Doorn van 105. Dörnberg von 52. Drunen van 75, 76. Dubois 74. Duck 36, 37. Dumerniet 76. Duncan. 12, 13. Dungen van den 80.
Ebben 42. Eijnssen 25. Elenbaas 14. Elzen van den 38. Eppings 49. Ermers 42. Erven 34. Ewen 42. Eynthouts van 97.
Fehlen 42. Feijkema 13. Fervelde 77. Flippaar 78. Flippart 78. Franken 113. Freriks 76,77.
Gaalen van 110. Geenen 46-48, 50, 52, 74, 76, 77, 79, 81, 99-108. Geldrop van 100. Gemert van 100. Gennip van 45, 113, 114. Gerdts 42. Gerits 42. Gerwen van 6. Gils van 52. Gloudemans 74,76, 77. Goorts 45. Govers 102. Graven 47, 48. Grene 79, 99. Griensven van 110. Groot de 48. Grote de 7, 10-13. Gulik van 74.
Habraken 6. Hachten 16. Haen de 36. Hal van 100, 101. Ham van 42. Hansen 52. Hart de 108. Hartenbergh 77. Heer 41. Heerebeek van 6. Heerings 101. Hees van 5, 6, 75. Heesels 107. Heide van der 77. Heijden van der 100. Helmont van 6. Helvoort van 108. Hendriks 65, 66, 71. Hendrikse 45. Henraat 100. Hermans 26, 42. Heuvel van den 42, 76, 81. Hilsum van 45. Hoeflaken van 78. Hoevenaars 100. Holla 7. Hollanders 79. Honstein 37. Hoogland 75, 76. Hoogstraten van 99, 108. Hopmans 42. Hoppenbrouwers 6. Horst van der 38,75. Hout van den 34. Houtum van 110. Hubers 70. Huger 42. Huijbrechts 26. Hurk van de 6. Huybregts 26.
Illig 8-12.
Jans 42. Jansen 103, 112. Janssen 25, 74, 97. Jong de 104.
Kasteren van 70. Kauffman 16. Keijts 110. Kempes 5,6. Kerkhoff van de 42. Kerkhofs 112. Kerstens 71. Kerstjens 71. Kivit 107. Klaassen(s) 63, 65, 68, 71. Klaes 42. Kleijssen 47, 102. Klokken van de 71 van der 65. Kloosterboer 53. Knuvers 80. Koch 17. Kock 36. Koerhuis 91. Kok 49, 74, 79, 100. Koning de 77. Koote 104. Koppers 76. Korvers 108.

Koster 103. Koten 8, 12. Krijbolder 108. Kroesen 107. Kroymans 45. Kroll 103. Kruijff de 107. Kuijten 6, 113. Kup 42.
Laar van 50. Laarhoven van 6. Lambregts 109. Lansdaal 70. Latte de 41. Lecker 97. Lee van der 80. Leeuw de 77. Lemmens 18, 39. Leunen van 18, 35. Leur van de 48. Leuven van 49. Lina 48, 49. Linde van de 50. Linschoten 79. Linssen 79. Loo van der 107. Looij van der 48. Louwere de 105. Luenen van 35.
Maldegem van 81. Mannaerts 98. Marcq de 5. Marechal 79. Matter 109. Meeuwen van 108. Meiden 110. Meijden van der 106, 110. Meijer 109. Middegaal van de 65. Middendorp 103. Mierlo van 47. Mol(l)emans 61, 67, 69. Moll de 42. Mollemans 17-19, 35-38, 63. Möllenkamp 104. Molmans 17, 18, 37, 42, 63, 69. Mulders 78,108. Mulken van 91.
N.N 106. Nap 39. Neggers 13, 72, 73. Nelesen 39. Nelissen 78. Newton 11. Niessen 50. Nommesen 41. Nozeman 48.
Oldenhoven van 17. Oeffelt van 71. Oerlemans 6. Oers van 70. Oever van de(n) 6. Oirschot van 6. Oorschot van 6. Osch van 78, 106, 111. Ouwenhoven van 17.
Pas 109. Peek 107. Peelen 67. Peeters 42, 79, 101, 112. Peetters 19. Pelt van 102. Pennings 101. Persoon 104. Peters 6, 42. Petit de 91. Pieck 77. Poelstra 25. Polder van de 104. Puls 75.
Raab 16-19, 35-42, 61-67, 69-71. Raaben 17. Raaff 19. Rab 18, 42. Raeb 19, Raepen 19. Raet de 39. Ras 108. Ravenstijn 45. Relik 102-104. Renne van der 63. Rhée 71. Riel van 78, 79, 100. Riems 105, 106. Ritmeijer 99. Roij van 109. Rölekes 101. Rooijen van 14, 69. Roon van 91. Roosmalen van 75, 106, 108. Rossum van 75. Roy van 74. Rulo 48.
Sak 105, 106. Saman 106. Sande van der 105, 106. Sanden van de 105. Santvoort van 107. Sas van 109. Scaliger 11, 13. Schaars 26. Schapendonk 78. Scheers 42. Schehüsen 41. Schöning(s) 17. Schoningh 16. Schöninghs 16, 35. Schoot van der 48. Schrats 49. Schult 19. Schut 79. Schutjes 19. Schuurmans 107. Schwarz 104. Selten 42. Sigmond 25. Sijmons 42. Siman 106. Sleeper 104. Smits 34, 48, 79, 109. Smulders 14. Soelen van 102. Somers 17. Spijkers 77. Stadt van de 52. Stap 108. Straalen van 103. Sweeren 42.
Tak van der 13. Terlinden 104. Termeer 104. Ternee 42. Theonville 67. Theonville 67. Thijm 47. Thomassen 67. Thuijl van 70. Tijbosch 76. Timmermans 7. Togt van der 52. Toonen 107. Topper 10, 11, 13. Trum 75. Tuin 70. Turk den 103.
Vaassen 75. Valkenburg van 49. Velden van der 49. Ven van de 7, 74, 100, 106. Verbeeten 19, 36. Verdellen 37, 41, 42, 61, 62, 71. Verdijck 19. Verhalle 75. Verheijden 108. Verheijen 42. Verhoeckx 76. Verhoeven 107. Vermaas 103. Versantvoort 107. Versteegen 48. Verstijnen 100. Vervaeck 100. Vessem van 14. Vijver van de 50. Vloet van der 107. Vogels 107. Vogelsanck 42. Vorstenbosch 75. Vroom de 99. Vugt van 79.
Wagner 12, 13. Wartenbers 77. Weele 48. Weerts 105. Werff van der 69. Werve van der 78. Westerlaken 75. Wetzer 50. Willebrands 52. Willems 18, 37, 39, 42, 77. Wolters 42, 69.
Zand van der 100. Zeelst van 77. Zelst van 107. Zoom van 77.